FRONTE

AĢENTI IEKĀRTOJA
FRONTES AIZMUGURĒ

bija jutuši, ka lejā kaut
k. Likās, nebūs ilgi jāgai-
eradīsies japāņu desanta
etu izpētīt.
nosūtīja steidzamu ziņo-
Ceilonu. Ziņa sacēla kājas
u. Nekavējoties devās ceļā
Bula „Clyde" ar Horigenu,
ņā ar rīkojumu, mēģinātu
sonālu izvākt no salas un,
ms, izlūkotu kādu citu tu-
jaunas bazes iekārtošanai.
izdomu dēļ arī siamiešu
psardzības laivām pēdējā
a arvien grūtāk sasniegt

jā brauciena dienā ap pus-
ku zemūdeni ieraudzīja kā-
u lidmašīna, un „Clyde"
eigšus ienirt. Tā nevarēja
zīme, sprieda Horigens. Vi-
iza Cānsi apmēram stundu
nsas iestāšanās, bet nekā
emanīja. Pēc pusstundas
uzmanīgi iznira, un Ho-
palīgiem rūpīgi novēroja
. Pagāja bažu pilna ce-
nda, līdz beidzot, visiem
atvieglojumu, no krasta at-
vi kajaki.
adušies bazes vīri Otrijs un
ja, ka pagaidām vēl viss
Japāņi salu vēl nebija ap-
tikai viņu gaisa izlūki bi-
i ļoti aktīvi. Pēc atbrau-
ām tomēr vēl varēja riskēt
izlūkot Gokemlukas salu,
bija izraudzījis par varbū-
bazes vietu. Otriju, kopā
Horigena palīgiem, izcēla
lā, lai visu sagatavotu ba-
ešanai. Sala bija jāatstāj
oklī, lai par bazes agrāko
tur neliecinātu niecīgākā
trs aģents Blījs palika pie
uz zemūdenes, lai piedali-
mlukas izlūkošanā. Zemū-
jāatgriežas nākošā nakti,
sonāls, pilnīgi sagatavojies
anai, jau gaidīs krastmalā
au gaisma, kad zemūdene
Gokemluku. Horigena
al bija pārgalvīgs: kā viņš
rī pavadonis Blījs bija tik-
ka iedzimtie un arī tērpu-
pat krāsainās sarongās,
ma kajakā apmest loku
salai, vietumis piestājot
ūkošanai. Ja uzkultos ja-
abi tēlotu iedzimtos. No-
alā jau pati par sevi bija
klāt nāca vēl tas, ka pa
sacēlies tipisks tropu mon-
gantu lietu, un viņiem bija
si spēki un prasme, lai
aku noturētu pret spēciga-
em . (Turpmāk beigas)

TIJAS" ABONEMENTS.
t laikrakstu pa atsevišķ-
semplāriem (līdz 3 eks.),
M 5.— mēnesī; pasūtinot
i vairāk par 3 eksemplā-
RM 4.— mēnesī par ek-
a. Sludinājumu maksa:
par vienslejīgu iespied-
ai tai atbilstošu telpu;
meklēšanas sludinājumi
ndām — RM 4.—, garāki
ndām pēc parastā tarifa.
augustu jauni abonēšanas
nājumu noteikumi.
mentu pieteikumi, sludi-
naudas pārvedumi un
dence adresējama „Lat-
13b) Günzburg/D., Bür-
er - Landmann-Platz 7.

apgādā iznākuši šādi
izdevumi:
Annas Dārziņas TAUTAS
stkaršu formātā. 1. sērijā:
nga, Bārta, Kuldīga, Krust-
e; 2. sērijā: Rucava, Zem-
, Ventspils, Valmiera, Lā-
apm. 4 nēd. iznāks 3. ser.:
Pērkone, Talsi, Mazsalaca,
Latgale. Tērpi etnogrāfiski
rijas cena RM 5.—
IJAS VALSTS ĢERBONIS
astkaršu form.), glītā te-
Cena RM 0,65.
albums „LATVIJA", 2.
evums, tikai par RM 20.—,
RM 17.— grezna kartonā.
pieņem Jānis Liepiņš:
lingen/Neckar, Plochinger
248

ZENI — RĪDZINIEKI,
em matiem Juris Piņģe-
1938. g. 22. 5., un Andris
dzim. 1940. g. 17. 11., gaiši
5. g. 19. martā aizvesti no
s ar vācu armijas smagām
nezināmā virzienā. Pavi-
eizē aizvesti kādi 60 bērni.
bērniem lūdz sūtīt viņu
Arvēdam Piņģerotam:
nsburg, Von der Tann
DP Camp, vai latviešu
Šlezvigas - Holšteinas-
s apgabalā **S. Jaundze-**
Lübeck, Gr. Burgstr. 59.
250

Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Čulītis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais iekārtojums)

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 51 (58)
Otrdien, 1947. g. 15. jūlijā
Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevēja: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günsburg/D. Bürgerm ter - Landmann - Pl. 7 t 92 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günsburg/Don. Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens - Circulation: 4000

BEVINS VADA

16 VALSTU APSPRIEDI

Kāpēc Čechoslovakija un Somija pēdējā brīdī atteicās?

Austrija nobažījusies par savas piedalīšanās sekām

16 valstis piedalās Parīzes konferencē, ko atklāja sestdien Francijas ārlietu ministrijas lielajā ēdamzālē. Konferences īstais darbs sāksies tikai rīt. Līdz tam laikam apakškomisijas izstrādās konkrētus priekšlikumus apspriedēm.

Čechoslovakija, kas pagājušās nedēļas sākumā sagādāja Eiropai sensāciju, paziņodama, ka piedalīsies šai konferencē, pēdējā brīdī pirms konferences atklāšanas sagādāja jaunu sensāciju, paziņodama, ka tomēr tajā nepiedalīsies.

16 valstis, kas piedalās Parīzes konferencē, ir: Lielbritanija, Francija, Beļģija, Holande, Luksemburga, Dānija, Norvēģija, Zviedrija, Portugale, Šveice, Austrija, Grieķija, Turcija, Īslande un Eire. Nav ielūgtas Spānija un Vācija. Ielūgumu noraidījušas 9 valstis: Padomju Savienība, Somija, Polija, Čechoslovakija, Rumānija, Bulgārija, Dienvidslavija, Ungārija un Albānija.

Konferences svarīgākais uzdevums ir līdz 1. septembrim izstrādāt programmu par ASV palīdzības vēlamību Eiropas valstu iespējām saimnieciski sadarboties un savstarpīgi izpalīdzēties. Konferenci atklādams, Francijas ārlietu ministrs Bido izteicās, ka konferences nolūks nekādā ziņā nav iejaukties atsevišķu valstu suverēnitātes tiesībās. Viņš izteica arī cerību, ka vēl citas Eiropas valstis tomēr pievienosies sadarbībai.

Par konferences priekšsēdētāju vienbalsīgi izvēlēts Anglijas ārlietu ministrs Bevins. Viņš ievadvārdos uzsvēra, ka konferencei būs tīri saimniecisks raksturs. Viņš esot pārliecināts, ka Austrumeiropas valstis nožēlo nepiedalīšanos konferencē tāpat, kā viņš pats to nožēlojot, un piebildis: „Domāju, ka runāju visu konferences dalībnieku vārdā, ja uzsveru, ka durvis paliek plaši atvērtas visām valstīm, kas grib piedalīties Eiropas jaunuzbūvē."

ASV ārlietu ministrs Maršals slēgtā kongresa ārlietu komisijas sēdē paskaidrojis, ka pēc Padomju Savienības atteikšanās sadarboties Eiropas jaunuzbūves plāna reālizēšana gan kļūst grūtāka, bet ne neiespējama. Viņš cerot, ka Padomju Savienību tomēr vēl izdosies pie sadarbības piedabūt.

Vispār amerikāņi stingri pastāv uz to, ka viņi Eiropas valstu apspriedes negrib iespaidot. Nav nosūtīts amerikāņu novērotājs un, AP ziņo, ka šī iemesla dēļ ģen. Kleijs arī atteicies no priekšlikuma sūtīt uz Parīzi Vācijas okupēto joslu pārstāvjus, lai novērstu aizdomas, ka ASV tādējādi grib iejaukties Eiropas valstu lietās.

Konferences atklāšanas dienā joprojām interesantākais pārrunu temats bija Čechoslovakijas pēkšņā atteikšanās. Pēc Reutera ziņām, Čechoslovakijas ārlietu ministrija piektdienas vakarā atsauca ziņas, ka Padomju Savienība būtu iesniegusi Čechoslovakijai ultimātīvu prasību no piedalīšanās atteikties. Tā pati aģentūra tomēr piebilst, ka neesot noliedzams Padomju Savienības spiediens uz čechu valdību. Pirms tam par lēmumu piedalīties esot nobalsojuši arī čechu komūnistiskie ministri. Valdības lēmums piedalīties esot bijis vienbalsīgs.

AP un arī citas aģentūras ziņo, ka čechu lēmums savu piekrišanu atsaukt pieņemts pēc tam, kad ministru prezidents no Maskavas pa telefonu zvanījis uz Prāgu. Tūlīt pēc tam sasaukta ārkārtēja valdības sēde. Pēc sēdes, vēl ceturtdienas vakarā, Čechoslovakijas ārlietu ministra vietnieks pieņēmis Anglijas un Francijas vēstniekus un paziņojis tiem, ka iepriekšējais lēmums par piedalīšanos Parīzes konferencē grozīts. Valdība izdevusi arī oficiālu komunikē, kurā, starp citu, teikts: „Atzīts, ka lēmums piedalīties Parīzes konferencē nesaskan ar dažu citu valstu vēlējumiem, it īpaši ar slavu valstīm un citām valstīm Vidus- un Austrumeiropā. Konferencē nepiedalīsies valstis, ar kurām Čechoslovakijai ir ciešas saimnieciskas un politiskas saites un pret kurām tai ir alianses pienākumi. Šajā situācijā Čechoslovakijas piedalīšanos varētu iztulkot kā aktu, kas vērsts pret draudzību ar Padomju Savienību un citiem sabiedrotiem."

UP ziņo, ka Vašingtonas diplomātu aprindās Čechoslovakijas atteikšanos vērtē par viskrasāko krievu iespaida demonstrāciju Austrumeiropas valstu iekšējās lietās. Pēc tās pašas aģentūras Stokholmas korespondenta ziņām, tur esot saņemtas ticamas ziņas, ka Padomju Savienība šai gadījumā bijusi izšķirusies pielietot visas trumpas, ieskaitot tiešus draudus. Anglijas vēstnieks Prāgā pateicis, ka čechu tautai tagad vairs nevarot būt šaubu par to, kas ir tās īstais valdnieks. Francijas ārlietu ministrijai tuvais laikraksts „Le Monde" par to pašu raksta: „Brutālās pavēles, kas saņemtas Prāgā, izjaukušas daudzu čechu illūzijas par to lomu, kādu tie gribējuši tēlot, un arī par to, cik plaša ir Čechoslovakijas neatkarība."

Pēdējā brīdī pirms konferences sākšanās par atteikšanos izšķīrusies arī Somijas valdība. Somijas valdība izskaidrojusi atteikšanos ar to, ka pārrunājamais Maršala plāns jau esot izraisījis lielu nesaprašanos lielvalstu vidū un Somijai pašlaik esot jāatturas no jebkādas iejaukšanās konfliktos. Somijai tai pašā laikā esot patiesa vēlēšanās piedalīties Eiropas valstu saimnieciskā sadarbībā, tai pašu zemes atjaunošanai esot nepieciešama ārvalstu palīdzība un tā esot gatava sniegt par savu saimniecību visas vajadzīgās ziņas. Somijas ziņu aģentūra pamato ielūguma noraidīšanu ar to, ka Padomju Savienība vēl neesot ratificējusi miera līgumu ar Somiju, kāpēc Somijas stāvoklis vēl neesot pietiekami nostiprināts, un tā nevēloties piedalīties konferencē, kas varētu izraisīt domstarpības.

Dīvainā stāvoklī nonākusi Austrija, kas ir vienīgā Donavas baseina valsts, kas Parīzes apspriedēs piedalās. „New York Herald Tribune" raksta, ka līdz ar to pagājušā nedēļā sākusies galīgā cīņa par šīs valsts politisko stāvokli. Reuters tai pašā laikā ziņo, ka Austrijas galvaspilsētā konferencei sākoties lielu nemieru radījušas pārdomas par to, kādu stāvokli pret Austriju ieņems Padomju Savienība. Padomju virspavēlnieks Austrijā jau pagājušā ceturtdienā paziņojis, ka patur sev tiesības no jauna pārbaudīt jautājumu par austriešu piedalīšanos. Vīnes politiķi bažījoties par to, ka Padomju Savienība vilcinās miera līguma parakstīšanu vai arī citādā veidā „atmaksās" Austrijas lēmumu piedalīties. Pēc tam, kad čechi savu lēmumu atsaukuši, austrieši jutās ļoti nepatīkami pārsteigti, lai gan vairāki politiķi, pēc Reutera ziņām, izteikuši gandarījumu, ka Austrija pierādījusi, ka tā „nav padomju vasaļvalsts". „New York Tribune" piemin pareģojumus, ka padomju nākošais solis būšot mēģinājums iesaistīt Austriju austrumu blokā. Padomju virspavēlnieka izteicienus, ka ASV gribot ar palīdzības akciju vairot savu iespaidu Austrijā, un viņa pieprasījumu, ka šī palīdzības akcija jāpārkārto saskaņā ar krievu priekšlikumiem, Vīnē uzskatot par „uguns atklāšanu". Austrijas politiķi baidās, ka krievi anulēs austriešu tirdzniecības līgumu par ogļu importu no Polijas. Tāpat varot sagaidīt, ka sāks stāties vilcieni un kavēties piegāde.

Maskavas radiofona komentātors Michailovs paskaidrojis, ka Parīzes konference jau iepriekš nolemta neveiksmei, jo tajā piedalīties atteikušās astoņas valstis. Anglija un Francija esot atgriezušās pie bīstamās „Minchenes politikas".

Pavisam cita veida drauds Parīzes konferencei bija tad, kad pag. nedēļas beigās Francijas valsts ierēdņi, nevarēdami vienoties ar ministru prezidentu Ramadjē par algām, draudēja streikot. Pēc ziņām, kas saņemtas pirmdien, tomēr domājams, ka ierēdņi streiku atliks līdz konferences beigām .

NYHT, NZ, BBC

Trumens apspriež DP imigrāciju

ASV prezidents Trumens vakar sasauca vadošo republikāņu un demokratu politiķu apspriedi, kurā grib pārrunāt DP ielaišanu ASV. Iepriekš bija ziņots, ka Trumens gatavojas sasaukt Maršala plāna apspriešanai ārkārtēju kongresa sesiju. Trumens tomēr paskaidrojis, ka šāda nodoma pagaidām neesot. Papriekš viņš gribot nogaidīt, ko Eiropas valstis pašas izlems. Par pirmdienas apspriedi Trumens paskaidrojis, ka gribot pārrunāt Eiropas stāvokli vispār. Pie tam viņš par svarīgāko un steidzamāko uzskata imigrācijas jautājumu, proti, „ievērojama skaita" to DP ielaišanu ASV, kas tagad dzīvo amerikāņu okupācijas joslā Vācijā. Maršala plānu viņš pārrunāšot tikai par tik, par cik tas saskarsies ar šo problēmu.

DP aicinās piedalīties izstādē Ņujorkā

ASV sieviešu organizācijas nolēmušas kopīgi novembrī Ņujorkā rīkot plašu izstādi, kurā aicinās piedalīties arī DP. Šo ziņu sūta tautietis A. Tauriņš Eslingenas kolonijas bijušam uzņēmumu daļas vadītājam A. Jansonam, vēstulē tālāk norādot, ka uzaicinājums no izstādes organizētājiem jau esot ceļā uz Eiropu. Līdzīgā izstādē pagājušā gadā ar latviskiem darinājumiem nelielu novietni iekārtojuši ASV dzīvojošie tautieši. Atsauksmes bijušas atzinīgas, bet apmeklētāji nožēlojuši, ka nevienā priekšmets nav pārdodams. Šoreiz izstādes rīkotāji, ar militārās pārvaldes atļauju Vācijā, grib panākt plašu DP darbu sūtīšanu uz ASV un izstādes laikā priekšmetus arī pārdot. H. M.

„Molotova plāns"

Kāpēc izjukušas angļu-padomju tirdzniecības sarunas

Anglijas pārtikas ministrijas ierēdņi paziņojuši, ka angļu — padomju tirdzniecības sarunas izjukušas. Angļu un amerikāņu laikraksti izskaidro šo sarunu izjukšanu ar padomju nodomiem pilnīgi pievērsties tirdzniecībai ar Austrumeiropas valstīm pēc plāna, ko „New York Times" nosauc par „Molotova plānu".

Molotova plāns būtībā neesot jauns. Jau ilgāku laiku notiek ļoti dzīvas saimnieciskas sarunas starp dažādām Austrumeiropas valstīm. Šīs valstis jau noslēgušas vairākus līgumus par tirdzniecību un preču apmaiņu ne vien ar Padomju Savienību, bet arī savā starpā. Sagaidāms, ka saimnieciskās apmaiņas tīklu vēl vairāk paplašinās. Preces apmainīt gatavojas pat tik tālas valstis kā Somija un Bulgārija, kuru pārstāvji pašlaik apspriežas Helsinkos. Svarīgākie no šiem nolīgumiem, protams, ir tie, kas paredz preču apmaiņu ar Padomju Savienību. Padomju Savienība visvairāk saņem lauksaimniecības ražojumus, bet pretim sola dot mašīnas un citus izstrādājumus. „New York Times" par to raksta: „Maskavas mēģinājumi novirzīt šo valstu tirdzniecību no viņu līdzšinējām interesēm cietīs neveiksmi. Pirms kara Krievijai bija ļoti maz tirdzniecības ar šīm zemēm. Eksperiments novirzīt tirdzniecību no tās dabīgajiem ceļiem radīs jaunas grūtības, kas pievienosies krievu iekšējām grūtībām. Mēģinājums var izvērsties par pašai Krievijai kaitīgu dēku."

Angļu un krievu sarunas izjuka pēc tam, kad krievi noraidījuši arī pēdējo angļu priekšlikumu noteikt veidu, kādā Padomju Savienībai jāatmaksā angļu kredits preču iegādei, kas notika 1941. gadā. Paši angli uzskatīja, ka pēdējais priekšlikums bijis krieviem ārkārtīgi pretimnākošs.

„New York Herald Tribune" plašākā ziņojumā par sarunu gaitu raksta, ka kopš kāda laika piepeši bijusi manāma viedokļa maiņa, kas sastraukusi Anglijas valdību. Maiņa, kas kļuvusi redzama īsi pirms Bevina, Bido un Molotova sarunām, acīm redzami bijusi izskaidrojama ar krievu vēlēšanos vairāk pievērsties tirdzniecībai ar Austrumeiropas valstīm. Londonā tāpēc uzsver, ka sarunu izjukšana nav Parīzes neveiksmes sekas, bet līdztekus parādība.

Padomju viedokļa maiņa visvairāk izpaudusies šādos apstākļos: 1. krievi savā laikā paši piedāvāja izvest uz Angliju vēl šogad miljonu, tonnu kviešu, palielinot izvedumus nākošajos gados uz 3 milj. t, tagad tie paziņojuši, ka nevar dot vairāk par 250.000 tonnām. 2. drastiski samazināts padomju koku eksports, kas Anglijai visvairāk vajadzīgs, 2. krievi sarežģījuši noteikumus par angļu pretsūtījumiem, pieprasīdami samaksai tādas mašīnas un tērauda sliedes, kādas pašiem angļiem nemaz nav.

NYHT, NZ

Cīņās par „brīvo Grieķiju" piedalās starptautiskā brigāde

1000 vīru liela starptautiska brigāde iejaukusies grieķu partizānu cīņās ar valdības karaspēku Albānijas pierobežā. BBC vakar ziņoja, ka brigāde ielauzusies 10 km dziļumā. Tā apgādāta ar vismodernākajiem ieročiem. UN izmeklēšanas komisija izlidojusi no Salonikiem, lai noskaidrotu notikumu tuvākos apstākļus.

Ap 4000 partizānu Albānijas robežas tuvumā sikstī aizstāv apgabalu, ko cer izveidot par savu „brīvās Grieķijas" territoriju. Pirmo reizi grieķu partizāni cīnās noteiktās kaujas līnijās. Valdības pārstāvis nesen bija paskaidrojis, ka partizāni tādā veidā domājot pavērt ceļu uz Grieķiju 2500 vīru starptautiskai brigādei, kas esot sapulcināta Dalmacijas ostā Splitā. Viņu galvenais mērķis esot nostiprināties zināmā apgabalā, kurā komūnistu partija KKE varētu dibināt komūnistisku valsti.

Sabiedriskās kārtības ministrs Zervass paskaidrojis, ka daudzi no pagājušā nedēļā apcietinātajiem komūnistiem atzinušies sazvērestības plāna līdzdalībā. Kāds labais grieķu laikraksts ziņo, ka sacelšanās pavēli parakstījis partizānu vadonis ģenerālis Markoss, kas pavēlē sevi dēvē par maršalu. Pavēlē arī esot teikts, ka Atēnās un Pirejā gatavībā 14 partizānu bataljoni. NYHT

ASV baptistu delegācijas apciemojums

Ceļā uz vispasaules baptistu konferenci Kopenhagenā, svētdien Štutgartē ieradās 10 ASV baptistu delegāti. ASV baptistu ziemeļu apvienības prezidenta Dr. Dālberga vadībā delegācija jau apmeklējusi Holandi, Beļģiju, Franciju un Šveici un pirmdien no Štutgartes izbrauca tālāk uz Čechoslovakiju un Poliju. Štutgartē viesus sagaidīja vācu baptistu draudžu pārstāvji un Latvijas baptistu savienības prezidents R. Vītols ar Eslingenas latviešu baptistu draudzes mācītājiem.

„Pirmo reizi mūžā man tagad brokastis neēdušam jāsaka runa," sasveicinoties teica delegācijas vadītājs Dr. Dālbergs. Mācītāja Džensena kundze no Losandželosas piebilda, ka no Ženevas nācies braukt naktī, bez guļamvagona! Delegācijas locekļi gan sakās labi informēti par mūsu dzīves skarbumu, tomēr šķiet, ka īstu priekšstatu daži vispārēji tēlojumi un arī svētdienas īsais apciemojums Eslingenā nevar dot. Viesi Eslingenā piedalījās latviešu baptistu dievkalpojumā, noklausījās dažas koŗa dziesmas un R. Vītola uzrunu, pateica sirsnīgus vārdus un, dievpalīgu novēlējuši, aizbrauca atpakaļ.

Vispasaules baptistu savienības palīdzības komitejas sekretārs Dr. Stubers izteicās, ka ASV 10 miljoni baptistu savos kongresos nolēmuši iestāties par DP plašu uzņemšanu Savienotās Valstīs un arī turpmāk

(Beigas 2. lpp.)

Kanāda sola uzņemt vēl 5000 DP no Eiropas

AMERIKĀŅU JOSLAS DP GARANTĒTAS TĀDAS PAT PĀRTIKAS DEVAS KĀ VĀCIEŠIEM.

Amerikāņu arodbiedrību savienība ALF uzaicinājusi UN saimniecības un sociālo padomi darīt kaut ko, lai aizsargātu starptautisko ceļojošo strādnieku darba tiesības. UN jāņemot savā aizsardzībā tie bēgļi un pārvietotās personas no dažādām zemēm, kas tagad izceļo darbos, citādi šos cilvēkus varēs neierobežoti izmantot, norādīts savienības iesniegumā. Pašreiz nepastāvot nekādi starptautiski noteikumi, kas šiem strādniekiem svešās zemēs nodrošinātu zināmus sociālos nosacījumus. Strādnieku masu izceļošana nākošajos gados vēl pieņemšoties, bez tam klāt nākot simtiem tūkstošu DP, kas grib rast darbu citās zemēs. Ja attiecīgās valdības nepieņemšot kādu īpašu likumdošanu šo cilvēku aizsardzībai, to liktenis varētu kļūt ļoti skarbs. Tādēļ savienība ieteic aizsargāt ceļojošos strādniekus ar starptautiskiem nolīgumiem, kaut arī atsevišķas valstis tiem devušas tāli ejošus solījumus.

Kanādas valdība dos ieceļošanas atļauju vēl 5000 Eiropas pārvietotām personām, piektdien apakšnamā paskaidrojis Kanādas jaunuzbūves ministrs Hauss. Līdz ar to Kanādas ielaižamo DP skaits pieaug līdz 10.000.

„Kanādai steidzami trūkst darba roku," paskaidrojis kāds Kanādas valdības pārstāvis. Kanādai strādnieki vajadzīgi cik vien ātri iespējams. Dažādās Anglijas daļās 7000 strādnieku gaidot transportu iespējas. Tā kā trūkstot kuģu, tad strādniekus pārvedīšot lidmašīnās. Ceļš katram emigrantam maksāšot 67 mārciņas.

Debatēs par Stretona likumprojektu 400.000 DP ielaišanai ASV otras amerikāņu arodbiedrību savienības CIO prezidents Marejs pagājušajā nedēļā iesniedzis tautas pārstāvju nama juridiskajai komisijai paskaidrojumu, kurā deklarē, ka 6 miljoni amerikāņu arodbiedrību locekļu atbalstot Stretona likumu. Marejs norādījis, ka ASV ir morālisks pienākums rādīt paraugu, sagādājot jaunu dzīves vietu pārvietotajām personām.

IRO sagatavošanas komisijas un amerikāņu armijas starpā panākta vienošanās par kompetenču sadalījumu DP aprūpē Vācijas amerikāņu joslā. IRO uzdevums būs patstāvīgi sazināties ar citām zemēm par DP nometināšanu un līdz to izceļošanas brīdim rūpēties par viņu novietošanu, apgādi un nodarbināšanu. Savā kārtējā darbā IRO nebūs pakļauta militāriem rīkojumiem. Līdzekļu sagāde DP apgādei ar pārtiku, drānām, medikamentiem un dzīvei nepieciešamiem priekšmetiem būs armijas uzdevums. Armija arī uzņemas garantiju par to, ka DP saņems pārtikas devas tādos pat apmēros un sastāvā kā vācu normālpatērētāji angļu-amerikāņu joslā.

UN Palestīnas izmeklēšanas komisija slēgtā sēdē nolēmusi nekā neuzsākt žīdu ieceļošanas jautājumā. Daudzos iesniegumos komisija bija aicināta atbalstīt žīdu DP ieceļošanu Palestīnā. NYHT, BBC

Vācieši bēg no padomju joslas

Vācu bēgļu nelegālā ieplūšana no padomju okupācijas joslas amerikāņu joslā sāk pieņemt katastrofālus apmērus, ziņo Štutgartes radio. Bavārijas valdība lūgusi padomu ģen. Kleijam.

BBC ziņo, ka nelegālo bēgļu skaits jau pārsniedz 30.000. Pēc Londonas ziņām, vācieši bēg, lai izvairītos no izsūtīšanas piespiedu darbos.

LATVIJA
LATVIJAS NEWSPAPER
Nr. 51 (58) 1947. g. 15. jūlijā

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

PLAISAS

„Pēdējā laikā mūsu nometnes iemītnieki sāk palikt nolaidīgi pret saviem sabiedriskiem pienākumiem," — „Hersbrukas nometnē vēlēšanu komisija ar urnām ierodas pie vēlētājiem viņu mitekļos." — „Fišbachas nometnē vēlēšanu kvorums panākts tā, ka vēlēšanas noorganizētas reizē ar pārtikas kartīšu apzīmogošanu." — „Elektoru vēlēšanas daudzās Bavārijas apgabala nometnēs līdz šim nav varējušas notikt, jo nebija kvoruma." — Tie ir fakti, kas tikai pagājušā nedēļā lasīti dažādu Bavārijas apgabala latviešu nometņu biļetenos.

Bēdīga parādība. Bet vai vainīga tikai „nometnes iemītnieku nolaidība"? Jo ko tad pie tagadējās vēlēšanu kārtības nozīmē ievēlēt elektorus? Tas nozīmē izraudzīt nometnē pārstāvjus, kam būs jānobalso par tiem vai citiem kandidātiem apgabalu komiteju vai citā gadījumā Centrālās padomes locekļu postenie-m. Kas būs šie kandidāti, kuŗus no tiem gribētu attiecīgas nometnes iemītnieki redzēt par savu vajadzību un interešu kārtotājiem, to šobrīd vēl nezina ne vēlētāji, ne ievēlamie elektori. Elektori tātad ir cilvēki, kuŗu vienīgais uzdevums ir savu pilnvarotāju vārdā parakstīt blanko vekseli nezinot, vai pilnvarotāji to vēlāk akceptēs vai nē. Arī veksela saņēmēji nezina, ko vekseļu devēji no viņiem sagaida, kādu nostāju tie no viņiem vēlas, nezina, pat kuŗās nometnēs šie vekseļu devēji dzīvo. Īsteni ņemot, vēlētājiem šādu pilnvarojumu dodot vajaga ļoti daudz labticības, ja ne vieglprātības (par nolaidību nu gan nevarētu runāt), bet elektoriem diezgan daudz drosmes šādu pienākumu uzņemties.

Arī vēl citu apsvērumu dēļ, piemēram, lai mūsu pārstāvji savai darbībai gūtu lielāku skaidrību, lielāku atbildības un noteiktības sajūtu, Latvijas 27. jūnija numurā rakstā „Pateiksim, ko mēs gribam" bija ierosināts pie laika domāt un šoruden organizēt nevis kā līdz šim divpakāpenīgās, bet tiešās un iecirkņa vēlēšanas.

Šis jautājums tomēr tiecas iekšā arī vēl citās mūsu sabiedriskās domāšanās un organizēšanās joslās. Ko tur slēpt — jau sen latviešu sabiedrībā visaktīvākās ir divas strāvas — viena, kas ieskata, ka trimdas vadītājos amatos nedrīkst būt personas, kas sevi izcili disponējušas vienā vai otrā okupācijas laikā, tik ilgi, līdz viņu darbība nebūs noskaidrota (ko objektīvi spētu nodrošināt vienīgi brīvas tautas institūcijas pašu brīvā zemē); otri — acīm redzot — ir citādos ieskatos. Šo strāvu pretešķības nonāk pat tik tālu, ka cienījami un reāli domātāji cilvēki iekaisdami mēdz noprasīt: „Tātad jūs arī štāvat viņu pusē? Tātad jūs arī esat pret demokratisku Latviju, pret tās likumīgu satversmi!" Vai arī: „Tātad jūs arī esat no tiem „ēdējiem"?" Un velti tad ir mēģināt ieskaidrot, ka demokratiskā Latvija un tās satversme ir viena lieta, ka „ēšana" ir cita lieta, bet mūsu steigā un provizoriski veidotās organizācijas trūkumu izpaudumi atkal pavisam kas cits. Pa tam personas (ne jau principi), kuŗu dēļ šis troksnis sacēlies, raksta paskaidrojumus, vāc liecības. Pretējā puse ar tādu pašu skubu dara to pašu. Putekļu mākonis un neskaidrību murskulis aug augumā. Tajā neferautie vai nu vienaldzīgi stāv malā, vai arī skumji nopūšas, bet murskulī ierautie apgalvo, ka malā stāvētāji „ir nespējīgi izšķirties" un ka viņiem nav „mugurkaula".

Kas gan būtu vienkāršāk, ja strīdīgie liktu balotēties tiešās vēlēšanās!? Arī tagad viņi gan ir ievēlēti, bet neviens elektors, kas par tiem nodevis balsi, no saviem vēlētājiem nav saņēmis pilnvarojumu nobalsot tieši par šo kandidātu. Tāda pilnvarojuma nevarēja būt, jo arī paši elektori kandidātus dabūja zināt tikai īsi pirms vēlēšanām.

Kāds stāvoklis tagad izveidojies, tas redzams no sūtņa A. Bīlmaņa raksta Zviedrijas latviešu laikraksta „Latvju Ziņas" 28. jūnija numurā, kuŗā sūtnis atkārtoti norobežojas no vācu okupācijas laikā izcili disponētiem darbiniekiem, jo kamēr viņu darbība jau pieminētā veidā nav noskaidrota, tā „var mest ēnu uz to komiteju, kur viņi tagad darbojas. Sūtnis arī izsaka domas, ka bijušie Latvijas likumdošanas iestāžu locekļi, kas atrodas trimdā, varētu izvēlēt biroju, kas „būtu tā politiski sabiedriskā iestāde, kas ar savu autoritāti sekmētu Latvijas likumīgo sūtņu un Latvijas ārkārtējo pilnvaru nesēja sūtņa K. Zariņa darbību, pārstāvot un aizstāvot Latvijas valsti ārzemēs."

Šuj, gludina, virpo, ēvelē...

DARBNĪCU PILSĒTIŅA BAVĀRIJAS MEŽU VIDŪ

Darbnīca darbnīcas galā! Viņu ir tiešām daudz. Cita liela, cita mazāka. Pēc brokastīm Kleinkecas Ausmas nometnes ceļi un pagalmi kļūst gājēju patukši: ļaudis saplūst darbnīcās. No apmēram 1000 kleinkeciešiem tikai nedaudzi pilnībā izbauda vasaru un sauli, kas te, Bavārijas mežu vidū, ir pārpilnam, ne mazāk kā rudenī dubļu un ziemā aukstuma.

„VIŅŠ JAU GRIEŽ KĀ CHIRURGS!"

Kleinkecas nometne, kas atrodas Donavas tuvumā starp Augsburgu un Ulmu, daudzināta ar saviem daiļamatniecības ražojumiem. Kad DP darbu skatei Vašingtonā no katras nometnes pieņēma tikai pa vienam ražojumam, kleinkeciešiem vajadzēja dot četrus. Tie „glābuši" arī ne vienu vien lielu izstādi. Kleinkeciešu īpatnējākie darbi ir amerikāņu tik ļoti iemīļotie metallplastikas veidojumi.

Ar daiļamatniecību „sasirgušas" pat veselas ģimenes. Kāds ciemiņš vēro Dr. A. Birzgaļa darbu kokā: „Nuja —, viņš jau tiešām griež kā chirurgs!"

Daiļamatnieku apmācību priekš pusotra gada šāka mākslinieks V. Ropšs-Linauts. Tagad čakli strādā 28 cilvēki, kas šai lietai atdevuši visu širdi un apvienojušies kopā, lai darbus savstarpēji apskatītu un vērtētu, vairojot to kvalitāti. Tajos veikumos, kas aiziet pasaulē ar iegriezumu „Latvian DP handwork", kleinkeciešiem ir tiešām ievērojama vieta.

Nometnes 2 gadu dibināšanas atceres dienā, 19. jūlijā, Kleinkecā atklās daiļamatnieku darbu skati.

„MADE IN KLEINKÖTZ"

Jaunākais lielais pasākums Kleinkecā ir ar UNRRAs vidutājību saņemtās armijas dzijas pārvēršana bērnu sviteriņos — adīšana. Tas ir algots darbs amerikāņu vajadzībām. Raibos dzīparus 6 stundas dienā risina ap 60 dāmu, gan pavisam jaunas, gan jau sirmas, to vidū latviešu balādes lielmeistara Viļa Plūdoņa dzīves biedre Elfrīda Plūdone. Pat 5 bērnu mātes — tautietes Baumane un Miķelsone — atradušas laiku šim pasākumam.

Tas ir īsts un vērtīgs roku darbs, kur katra adītāja pielikusi savu izdomu. Pasūtinātājiem nododot pirmos 117 sviteriņus, sekoja arī pirmā uzslava: „Lieliski!" Pašreiz jau atkal gatavi ap 100 darbu. Amerikāņi zina, ka tie ir „Made in Kleinkötz", tātad — augstas kvalitātes marka.

SKAISTAS SKAŅAS TUMŠĀ PAGRABIŅĀ

Kleinkecai ir arī tiešs kontakts ar Nujorku, Londonu, Parīzi, — ar vietām, kur dzīvo laimīgāki cilvēki nekā mēs. Par to gādā radio darbnīcas īpašnieks V. Peiča ar saviem 4 palīgiem un 13 mācekļiem. Viņš Kleinkecas sauli redz pavisam maz — pagraba telpās, kur cauru dienu deg elektriskā spuldze, top jauni radio aparāti.

V. Peiča kopā ar brāli kādreiz sapņoja iekārtot radio darbnīcu Rīgā, bet nu tas noticis Bavārijā. Paši darinātāji daudz eksperimentē, pēta un gatavo pusi no visām nepieciešamām daļām. Tas šodien nav viegli. Taču pagatavoti jau ap 30 aparātu, vairums tiešā pēdējā laikā, kad darbs ievirzīts straujākā gaitā un nedēļā var „uzcept" pat 2 aparātus.

„Jau Latvijā šis bija viens no visienesīgākajiem arodiem un tāds ir arī šodien" — saka meistars V. Peiča, kas ar šādām lietām „nemas" no 1924. g. — „kāpēc ieteicu jaunatnei savā arodu izvēlē padomāt."

Kleinkecā ražotais trīslampiņu aparātiņš piemērots „mūžīgā ceļiniekā" DP parocībai. Tā izmēri ir tikai 21×30 cm. un pie kārtējās nometņu pārvietošanas liēlas raizes nesagādā. Bažīgs ir vienīgi meistars: „Ja nu atkal būs jāceļo, ko tad lai dara ar visiem rīkiem, kas gada laikā vislielākām grūtībām sagādāti?" Pasūtinājumu pašreiz sevišķi daudz, pat no „galvaspilsētas" Eslingenas.

ŠUJ, GLUDINA, VIRPO, ĒVELĒ...

Nezin vai viena pilna diena nebūtu par maz, lai pamatīgi apstaigātu visas Kleinkecas darbnīcas, kur šuj, gludina, virpo, zāģē un ēvelē.

No šuvēju lielās gvardes plašākā ir nometnes dāmu komitejas šūšanas darbnīca. Tur nodarbinātas 40 dāmas. Tās „diriģē" tautiete Emīlija Millere — speciāliste savā lietā. Šajā darbnīcā gandrīz vai no lupatiņām top pavisam moderns peldtērps un citas vajadzīgas lietas. Rīgas Dailes teātŗa bij. darbinieks Ozoliņš vada mechanisko darbnīcu. Katrā vietā un lietā ir savs speciālists. Tā nu Kleinkecā rodas ne vien skaisti daiļamatniecības ražojumi un vērtīgi radio aparāti, bet arī čības, sukas, rotaļlietas un — nezin kas vēl viss cits.

Tukšas nav arī tās telpas, kur notiek kursi. Dažādās nozarēs tos apmeklē ap 200 klausītāju. Ir cilvēki, kas jau prot vadīt auto, masēt, audzēt putnus un mācās angliski, bet citam tās pašas mīļās makšķerēšanas dēļ vēl ne reizi nav bijis vaļas aizliet paraudzīties, „ko tad tie gudrie tur dara". Jauno masētāju ir ap 35 un „modelis", pie kā tie praktizējas, nomasēts gluži vājš un bāls. Dažādie „SOS saucieni" sasnieguši arī Kleinkecu: angļu valodas kursos ir 88 klausītāju. Savas bišu dravas kādreiz iekārtot sapņo 28 kleinkecieši — biškopības kursu dalībnieki.

Kursi te ir cieņā. Tie notiek dažādās nozarēs.

ĢIMNAZISTS GATAVO RADIO APARĀTU

Lai arī jauniešus ieinteresētu arodapmācībā, tiem jau no tautskolas sola rokdarbu stundās jāapmeklē nometnes darbnīcas. Ir gadījumi, ka šajos darbos, kas parasti notiek 4 stundas nedēļā, dažs jaunietis jau tā iemīļojis kādu nozari, ka tam, liekas, pieķersies visu mūžu. Ģimnazists R. Liepiņš, piemēram, pilnīgi iejuties radio darbnīcā. Viņš patstāvīgi spēj pagatavot divlampiņu aparātu. Arods tam nodrošināts. Meitenes interesējas par sievišķīgākām lietām — šūšanu, adīšanu un veļas pagatavošanu. Kleinkecas 60 ģimnazistu un ap 120 tautskolēnu apmācības nometnes darbnīcās turpināsies arī nākotnē, jo pasākumam ir teicami panākumi.

Par kleinkeciešu čaklumu būtu grēks sūdzēties. Šie cilvēki grib strādāt un strādā. Arī tad vēl mātēm atliek laika audzināt bērnus, vīriem izmaksķerēties un izvēžoties, zēniem „izspārdīties bumbu", meitenēm pasauļoties un visiem čakli kopt savus ģimenes dārziņus. Bez tiem Kleinkecā palikuši tikai daži „baltie zvirbuļi".

Kad atvaļinājumā atbrauc vīri un brāļi, kas strādā dažādās darba vienībās, galdā ir pašu audzēts gurķis un aiz loga var vērot, ka arī tomātam purniņš jau kļūst iesārts.

A. Šm.

Sainīši no Zviedrijas un Dānijas

Amerikāņu joslas latviešiem radi un paziņas no Zviedrijas un Dānijas visai lielā skaitā sūta dāvanu sainīšus. Saņēmējiem, zinot par to izsūtīšanu, jāgaida ilgāku laiku. Šlēzvigas-Holšteinas apgabala latviešu pārstāvis S. Jaundzems paskaidro, ka saiņu ilgajā nesaņemšanā nav vainojams Lībekas DP pasta kantoris, kā to bieži domā nepacietīgie gaidītāji. Tikai ar DP pasta starpniecību vispār sainīšus iespējams lielākā vairumā no Zviedrijas un Dānijas piesūtīt, bet kavēšanās ir tāpēc, ka saiņi no abām tuvajām valstīm bieži ir ceļā gandrīz 4 mēneši un tie nereti pienāk atvērti, trūkstot vairākām mantām. Lai to novērstu, saiņus pēdējā laikā sūta lielās kastēs. DP pasta kantoris Lībekā uz amerikāņu joslu pārsūtījis pavisam 16.000 saiņu, un visi sūtījumi amerikāņu joslas latviešiem, kas Lībekā pienākuši līdz 14. jūnijam, nodoti izdalīšanas vietās Dienvidvācijā. Saņēmējiem jāsaprot minētie apstākļi un jābūt pacietīgiem.

Arv. B.

Jautāsim, kas un kā vārdā no latviešu tautas grupas Rietumvācijā šimbrīžam spēs atbildēt uz šiem nopietnajiem un principiāli svarīgajiem sūtņa ierosinājumiem? Rietumvācijas latviešu tautas grupas vairākuma vārdā gan laikam neviens. Bet uz šiem ierosinājumiem ir jāatbild, tie ir jāizšķir, un jāizšķir skaidri un noteikti tā, lai nebūtu vairs vietas pārpratumiem. Mēs domājam, ka to varētu vienīgi tiešās vēlēšanās izraudzīti Rietumvācijas latviešu pārstāvji un varētu atbildēt skaidri un rezolūti savu vēlētāju, šejienes latviešu tautas grupas vārdā. Vienalga, kāda šī atbilde būtu, tai tad būtu neapšaubāma un neapstrīdama demokratiskā vairākuma autoritāte. Šis ceļš, mums šķiet, mūs vestu laukā no neskaidrību puteklīem.

Nav nekāds brīnums, ka mūsu steigā un provizoriski veidotā organizācijas uzbūve tagad praktiskās dzīves ugunīs parāda plaisas. Par to nevienam nav jāapvainojas, tas nevienam nav jāuzskata par pārmetumu. Pārmetumus gan būsim pelnījuši tad, ja, šīs plaisas redzēdami, neko nedarīsim to aizvēršanai un konstrukcijas konsolidēšanai.

Neaizmirstiet atjaunot Latvijas abonementu nākošiem mēnešiem

Jaunos abonēšanas noteikumus skat 6. lpp.

Iekārtos nometnes aizbraucēju ģimenēm

Ar 1. augustu paredzama lielās transita nometnes likvidēšana Zēdorfā. Nometni pārcels uz Minsteri, kur jau tagad atrodas caurlaides punkts Reinas un Vestfāles apgabala DP. Tuvākā laikā paredzēts katrā no trim apgabaliem iekārtot vienu kopēju nometni tām ģimenēm, kuŗu maizes pelnītāji aizbraukuši darbos uz Angliju. Šo pārkārtojumu dēļ tad arī pagaidām apturēta reģistrēto vīriešu vienlaicīgu pārvešana uz ostām.

Jauni noteikumi jūnija beigās izdoti arī attiecībā uz izceļotāju mantu. Noteikts, ka līdzi var ņemt tikai personīgo mantu, mājturības piederumus un darba rīkus, par ko jāsastāda saraksts, kas jāapliecina jau nometnē. Līdzņemamo mantu svars joprojām ierobežots ar 150 mārciņām, bet tagad noteikta arī vērtība. Ģimenes galva var ņemt līdzi mantas vērtībā līdz RM 3000.— pēc oficiālām cenām un katrs piederīgais vēl mantas vērtībā par RM 250.—. Ja mantu vērtība šo summu pārsniedz, būs tiesības pārbaudīt, vai mantas tiešām pieder pašam izbraucējam un vai tās var tikt izvestas.

Nometņu dzīve

Latviešu Jaunekļu Kristīgā Savienība Dānijā, ar nodaļām Hellenbekas, Keges, Ālborgas, Silkeborgas, Koldingas, Kjersingas un Kopenhagenas nometnēs, apvieno pāri par 500 biedru. Pārstāvju gada sanāksmē centrālā valdē ievēlēti — par priekšsēdētāju līdzšinējais students mech. P. Megnis, par tā biedru prāv. A. Grosbachs, sekretāru agr. A. Francis, kasieri U. Merits. Par palīdzības darba nozares vadītāju pie-alcināts mag. oec. V. Briedis, bet par jaunatnes audzināšanas — skol. J. Krieķis. Nolemts, uzpost Dānijā apbedīto laviešu atdusas vietas, kādu jau apzināts 74. Pārtikas sainīšu nosūtīšanā tautiešiem uz Vāciju, kas bija pieteikta jau aprīlī, radušies sarežģījumi, jo atļauju devējas iestādes nepiekrīt sviesta izsūtīšanai. Sviestu dāņi taupa eksportam. Tā paša iemesla dēļ ar 1. jūliju Dānijā racionēta gaļa un olas. Turpinās pastiprināta bēgļu iesaistīšana darbā. Tagad ārpus nometnēm strādājošo latviešu skaits Dānijā jau pārsniedz 800.

Glazenbachas bēgļu nometnē (Austrijā) par latviešu pārstāvjiem nometnes komitejā, kas turpmāk būs faktiskais nometnes saimnieks, ievēlēti E. Freivalds un K. Avens. No Austrijas pirmā grupa tautiešu darbā uz Angliju jau izbraukusi. Aizbraukušo ģimenes pārvieto uz Frezlingas nometni, kur tām būs jāpaliek līdz viņu pārcelšanai uz Angliju.

Pārtikas sainīšus latviešiem Anglijā, kā paziņojis sūtnis J. Feldmanis, šinīs dienās izsūtīs no Šveices.

Divas ģimnazijas klases vienā mācības gada laikā beiguši Ansbachas latviešu ģimnazijas audzēkņi L. Sproģis un Z. Freilands.

Uz RM 177.815.— ienākumos un izdevumos līdzsvarotu budžetu nākamajam saimniecības periodam pieņēmusi Bavārijas apgabala komiteja. Kantīni, kas darbojas pie komitejas, nolemts ar 31. okt. likvidēt. Ierosināts arī jautājums par komitejas mitekļa pārcelšanu uz Valkas nometni, bet tā izlemšana atstāta elektoru sanāksmei.

Pārcelšanās uz Šteinachu bija paredzēta Marktredvicas nometnei, bet tagad atlikta. Atlikta arī Veisenburgas nometnes pārcelšana, bet nometni turpat Veisenburgā no tagadējām labām viesnīcas telpām pārvietošot uz citām. Par iespējamu pārvietošanos uz Gepingenu runāts arī Dinkelsbīlē.

Ugunsgrēks kādā jumta istabā Mēzenes kazarmju nometnē izcēlies Lībekā. Nometnes ugunsdzēsēji uguni drīz apdzēsuši. Istaba, kur neērti dzīvojuši vairāki nometnes iemītnieki, tomēr izdegusi.

Sārstēdtes piensaimniecības skolā (angļu joslā) piensaimnieku diplomus ieguvuši 29, pienotavu vadītāju un kurinātāja mechaniķa gradu 1 persona. Jaunam mācību gadam jau pieteikušies 130 reflektanti.

Mūzikas skolā Altgarges nometnē, ko vada komp. H. Berino, 7 klavieru klasēs mācās 59 audzēkņi, dziedāšanas klasē 8 un vijoles klasē 4 audzēkņi. Skolas mērķis — nevis sagatavot jaunus māksliniekus, bet kopt mūzikas kultūru.

Ingolštates latviešu nometnē pēc UNRRAs darbības izbeigšanās notika kārtējā vadības pārvēlēšana. Nometnes vadītāja amatam absolūto balsu vairākumu dabūja J. Upesleja, bet valdē ievēlēja J. Osīti T. Grasi, M. Birznieku, T. Pētersonu, J. Lāci un V. Strazdiņu. Vēlēšanās, kas bija apvienotas ar elektora vēlēšanām Bavārijas apgabala komitejai, piedalījās 73 proc. no visiem balstiesīgajiem. Bija iesniegti trīs kandidātu saraksti.

ASV baptistu delegācijas apciemojums

(Turpinājums no 1. lpp.)

rūpēšoties, lai bez dzimtenes palikušie varētu rast sev jaunu mājvietu. Latvijas baptistu savienības prezidents R. Vītols delegāciju informēja, ka latvieši labprāt izceļotu uz ASV, kur ar centīgu darbu pateiktos par sniegto patvērumu. Reizē R. Vītols lūdza delegāciju latviešu vēlējumus paust tālāk vispasaules baptistu konferencē Kopenhagenā.

H. M.

Gleznotājs Kanādā cirtīs mežus

Šonedēļ Cufenhauzenas nometnē pie Štutgartes pulcējas vienīnieki, kas pieteikušies meža ciršanas darbā Kanādā. Cik paredzams, tad nedēļas beigās mežinieki izbrauks uz Brēmeni un tad kopā ar angļu joslas darba biedriem dosies pāri okeanam. No Eslingenas uz Kanādas mežiem dosies 20 latviešu. Viņu vidū gleznotāja prof. J. Kugas dēls, arī gleznotājs, kas tagad maina otu pret slīpernieka cirvi, preses fotografs P. Zariņš, sportists J. Kleinops. Darbs pēc līguma paredzēts Kanādas mūža mežos, 2 dienu braucienā no pēdējās apdzīvotās vietas. Līgums jāparaksta uz 10 mēnešiem. Pēc 4 nostrādātiem mēnešiem paredzēts 2 nedēļu atvaļinājums, kuŗu atļauts pavadīt apdzīvotā vietā.

M.

VĒSTULES REDAKCIJAI

I. Rautenfelds, Veisenburgā

ANGĻU VALODA

Anglijā valodas nepratējiem baltiešiem tekstilrūpniecībā darba paņēmienus ierāda ar zīmju palīdzību. Par šo ziņu mums visiem būtu jāpadomā.

Par kādu Latvijas universitātes profesoru stāsta šādu patiesu gadījumu. Pārbaudījumos pie profesora kāds students nebijis pietiekami sagatavojies. Profesors ieteicis studentam izlasīt vēl kādu grāmatu un tad ierasties no jauna. Students iebildis, ka profesora ieteiktā grāmata tam nav pieejama, jo sarakstīta zviedru valodā, ko students nepratis. Profesors atteicis: „Paņemiet bibliotēkā zviedru vārdnīcu un gramatiku un sāciet lasīt grāmatu. Pirmā dienā tā izlasīsiet dažus teikumus; otrā dienā pirmo lappusi; trešā dienā dažas tālākas lapas. Ar katru dienu lasīšana veiksies labāk. Dariet tā, kamēr grāmata izlasīta." Arī par šo gadījumu būtu jāpadomā.

Gandrīz katrs atzīst pagājušo divu gadu nelietderīgo izlietošanu. Gandrīz ikviens apzinās, ka divos gados viegli būtu bijis iespējams vidēji iemācīties angļu valodu. Katrs arī zina, ka, pārceļoties darbā uz citurieni, svešvalodas zināšanām būs zelta vērtība, kā bez tām strādāt būs ļoti grūti. Mūsu uz Angliju aizbraukušie vēstulēs visi pasvītro nepieciešamību jau Vācijā mācīties angļu valodu un žēlojas par pašu agrāko kūtrumu. Bet angļu valodas prasmes jautājumu neatrisinās tikai nožēlas par nepaveikto. Nemaz nerunājot par kursiem, valodu katram iespējams iemācīties arī pašmācības ceļā. Mācības grāmatu tagad vairs netrūkst. Norādījumam, ka kāds par vecu, par jaunu vai arī bez vajadzīgām dotībām, nav pamata. Amerikā ik gadus iebrauc vairāki desmiti tūkstoši ieceļotāju. Nav dzirdēts, ka būtu daudz tādu, kas tur nomirtu, neiemācījušies angļu valodu. Bet ir gan dzirdēts, ka ieceļotāji valodas neprašanas dēļ strādā sliktāk atalgotus darbus.

Mācīties iespējams arvienu. Ko cilvēks zina, to tam nevar atņemt. Cilvēkam arī nevar atņemt to, ko viņš nezina, bet nezināšanu nav iespējams pielietot dzīvē, kamēr zināšanas un prasme ir vienīgais kapitāls, ko visur un vienmēr paņemt sev līdz. Pat ja tikai tagad uzsāk mācīties angliski un ja aizceļošanas brīdī no Vācijas to vēl pilnīgi nepratīsim, pat tad šīs valodas drumstalas noderēs, kaut vai ielu dzelzceļa biļetes nopirkšanai svešā pilsētā bez citu palīdzības.

Katrs sākums grūts. Bet kāpēc neizmantot vēl pašreizējos apstākļus un pamazām neuzsākt grūtību pārvarēšanu? Tiem, kas angliski jau ielauzījušies tā, ka var izlasīt angļu laikrakstus, arī nebūtu jāatpūšas uz šiem „lauriem", bet jāmeklē iespējas iemācīties vēl kādu citu svešvalodu, ja **nav iespējams mācīties kādu praktisku arodu.**

ometnes ģimenēm

edz, būs tiesības pārbaudīt, vai ntas tiešām pieder pašam izbrau- jam un vai tās var tikt izvestas.

ASV baptistu dele- ācijas apciemojums

(Turpinājums no 1. lpp.)

ēšoties, lai bez dzimtenes paliku- varētu rast sev jaunu mājvietu. vijas baptistu savienības prezi- ts R. Vītols delegāciju informēja latvieši labprāt izceļotu uz ASV, ar centīgu darbu pateiktos par egto patvērumu. Reizē R. Vītols za delegāciju latviešu vēlējumus st tālāk vispasaules baptistu kon- ncē Kopenhagenā. H. M.

Gleznotājs Kanādā cirtīs mežus

nedēļ Cufenhauzenas nometnē pie gartes pulcējas vienlīdzīgi, kas ēlkušies meža ciršanas darbā. Kā- ā. Cik paredzams, tad nedēļas ās mežinieki izbrauks uz Brēme- n tad kopā ar angļu joslas darba riem dosies pāri okeanam. No ngenas uz Kanādas mežiem do- 20 latviešu. Viņu vidū gleznotā- rof. J. Kugas dēls, arī gleznō- kas tagad maina otu pret slīper- a cirvi, preses fotografs P. Zā- sportists J. Kleinops. Darbs līguma paredzēts Kanādas mūža os, 2 dienu braucienā no pēdējās ivotās vietas. Līgums jāpara- uz 10 mēnešiem. Pēc 4 nostrā- m mēnešiem paredzēts 2 nedēļu līnājums, kuŗu atļauts pavadīt ivotā vietā. M.

VĒSTULES REDAKCIJAI

autenfelds, Veisenburgā

ANGĻU VALODA

glijā valodas nepratējiem baltie- tekstilrūpniecībā darba pa- ņē- us ierāda ar zīmju palīdzību. o ziņu mums visiem būtu jā- nā.

kādu Latvijas universitātes oru stāsta šādu patiesu gadī- Pārbaudījumos pie profesora students nebijis pietiekami sa- ņies. Profesors ieteicis studen- izlasīt vēl kādu grāmatu un rasties no jauna. Students s, ka profesora ieteiktā grā- tam nav pieejama, jo sarak- viedrū valodā, ko students ne- Profesors atteicis: „Pa- ņe- bibliotēkā zviedru vārdnīcu un tiku un sācieties lasīt grāmatu. dienā tā izlasīsiet dažus tel- ; otrā dienā pirmo lappusi; dienā dažas tālākas lapas. Ar dienu lasīšana veiksies labāk. tā, kamēr grāmata izlasīta." r šo gadījumu būtu jāpadomā. drīz katrs atzīst pagājušo divu nelietderīgo izlietošanu. Gan- viens apzinās, ka divos gados būtu bijis iespējams vidēji ies angļu valodu. Katrs arī a, pārceļoties darbā uz citu svešvalodas zināšanām būs ērtība, ka bez tām strādāt grūti. Mūsu uz Angliju aiz- šie vēstulēs visi pasvītro ne- mību jau Vācijā mācīties valodu un žēlojas par pašu kūtrumu. Bet angļu valodas jautājumu neatrisinās tikai par nepaveikto Nemaz ne- par kursiem, valodu katram ns iemācīties arī pašmācības ācības grāmatu tagad vairs . Norādījumam, ka kāds u, par jaunu vai arī bez ām dotībām, nav pamata. lk gadus iebrauc vairāki tūkstoši ieceļotāju. Nav ka būtu daudz tādu, kas irtu, neiemācījušies angļu Bet ir gan dzirdēts, ka valodas neprašanas dēļ iktāk atalgotus darbus. es iespējams arvienu. Ko zina, to tam nevar atņemt. arī nevar atņemt to, ko zina, bet nezināšanu nav s pielietot dzīvē, kamēr zi- un prasme ir vienīgais ka- visur un vienmēr paņemt Pat ja tikai tagad uzsāk angliski un ja aizceļošanas Vācijas to vēl pilnīgi ne- pat tad šīs valodas drumsta- rēs, kaut vai ielu dzelzceļa pirkšanai svešā pilsētā bez zības.

sākums grūts. Bet kāpēc ot vēl pašreizējos apstāk- amazām neuzsākt grūtību nu? Tiem, kas angliski jau es tā, ka var izlasīt angļu s, arī nebūtu jāatpūšas uz riem", bet jāmeklē iespējas vēl kādu citu svešvalodu, lespējams mācīties kādu arodu.

Pēteris Ermanis

SIRMIE CERĒTĀJI

„Nāks pavasaris, meklēsim tad mājas.
Sirds jūt: uz dzimteni būs jāauj kājas.
Mēs dzimtenē vēl otrreiz jauni tiksim."
Lēnām sirmais dažs jau dzīvei irst.

„Es sapni tādu labu noredzēju.
Mums rudens cits dos īsto ceļa vēju.
Vien mājās sev un citiem neapniksim."
Daudz jau sirmo svešā malā mirst.

„Kad beidzot Latvijai „labdien" mēs sauksim?
Varbūt — pēc gada tomēr mājup brauksim.
Tur maigā mūža miegā galvu liksim."
Svešas smiltis smagi birst un birst.

TRAĢĒDIJA „RAKTE"

Mārtiņa Zīverta jaunā luga

Kad 1944. gada pavasarī Dailes teātrī notika Varas pirmizrāde, Mārtiņš Zīverts bija uzkāpis savas slavas kalngalā. Kā publikai, tā arī izrādes dalībniekiem bija skaidrs, ka pirmo reizi pēc Raiņa lielo traģēdiju laikiem latviešu dramatiskajā literātūrā atkal radies darbs, kuŗa inscenējums liek ievilkt dziļu elpu. Jo īpaši apmierināts varēja būt pats Zīverts, jo ar Varu viņš bija nonācis pie sava iecerētā dramatiskās formas ideāla — liela viencēliena, kuŗā vistiešāk respektētas klasiskās drāmas vecu vecās prasības pēc laika, vietas un darbības vienības, bet ar nepārtrauktu dramatisku kāpinājumu piešķirta jauna jēga kompozicijas iedalījumam ekspozīcijā, sarežģījumā, kāpinājumā, kulminācijā un atrisinājumā. Ar to diezgan sastingušās skatuves mākslas tradicijas tapa saskaņotas ar modernā teātŗa un mūsdienu publikas prasībām, ievērojot psicholoģijas atzinumus par iespaidu intensitāti. Gluži pareizi Zīverts pēc gada, būdams jau trimdinieks un atcerēdamies Varas iestudējumu, teica, ka tas visādā ziņā noslēdzis visā Dailes teātŗa vēsturē lielu darba un attīstības posmu.

Dzīvodams Stokholmā, Zīverts gan nav devis neviena jaundarba, kas būtu ieinteresējis, piemēram, Mērbekas vai Eslingenas latviešu teātri, tomēr viņa darbošanās latviešu dramā bijusi itin rosīga. Radusies Karātavu komēdija, traģēdija Rakte un divi nelieli skeči — Divkauja un Sievasmāte. Nepilnos 2½ gados tas ir veikums, ar ko lepotos pat Latvijas apstākļos. Pie tam jāievēro, ka tās nav tikai jaunas lugas, bet arī jaunu dramatisku problēmu atrisinājumi. Ja parasti notiek tā, ka rakstnieks iecer lugas saturu un ar tādu nolūku „dramatizē" iecerēto vielu, izmantodams vispār atzītu formas šablonu, tad par Zīvertu jāteic, ka viņš vispirms ir dramas formālists, kas mūžam eksperimentē ar daždažādām kompozicijas iespējām, nebaidīdamies rīkoties arī pats pret saviem agrākajiem atzinumiem. Piemēram, pēc tam, kad bija īstenots ideāls par nepārtraukti kāpinātu lielu viencēlienu, Zīverts savā Karātavu komēdijā atgriezies pie visradikālākās, šķietami pat patvaļīgas ainu technikas, it kā pārņemdams kino scenāriju vaļīgās formas principus. Viss tas noticis tikai tādēļ, lai izmēģinātu, kā tīri formāli ar lugas kompozicijas palīdzību demonstrēt māģiju, kas saistās ar velna duci — 13.

Karātavu komēdija 1946. gadā iespiesta grāmatā, iznākusi Daugavas serijas apgādā Stokholmā. Ar to kaut cik iepazinušies arī Vācijas latvieši. Jānožēlo, ka šī ļoti interesantā un skatuviski spriegā luga nav kārdinājusi un, šķiet, arī nekārdinās nevienu no mūsu reprezentācijas teātŗiem. Vainojams gan neviens cits kā pats Zīverts, jo daži teikumi te vārīgi skaŗ mūsu bijušos cīnītājus. Ir arī citi momenti, kas lugas problēmātiku sarežģī, tā kā tās izrāde nebūtu vietā, kamēr vismaz kaislības nav vēl norimušas.

Kad mēnešraksts Daugava pagājušā gadā sāka iespiest Zīverta traģēdiju Rakte, samulsumā bija pat viņa visdedzīgākie slavinātāji, jo šķita, ka mūsu ievērojamākais dramatiķis, rotaļādamies ar formu, gluži nejauši no kalngala nokūleņojis ielejā. Visvairāk pārsteidza, vaļsirdīgi runājot — pat kaitināja, tas, ka Zīverts, būdams vienaldzīgs pret klasiskās drāmas tradiciju, operē ar piecpēdu jambu saistītu valodu (dažī mēģinājumi jaunekļa gados un vēlāk Ākstā liecina, ka autors šai ziņā gluži labi apzinājies savas spējas un nespējas un tādēļ atteicies no liekas greznības), un pēkšņi atkārto Raiņa bīstamo mēģinājumu rakstīt liela stila drāmu tautas dziesmu pantmērā, līdz ar to no tautas dziesmām pārņemot arī tradicionālos izteikmes elementus, pat gatavu vārsmu veidā.

Arī dramatiskās darbības ziņā Raktes sākums nekā sevišķa nesolīja. Tagad, kad Rakte izlasāma līdz beigām (pēc publicēšanas Daugavā, tā iznākusi arī grāmatā) jāatzīst, cik pareizi Zīverts savā laikā spriedis par darbības un cīņas elementu izkārtojumu lugas norisē: „Ja man gadās noskatīties kādas nepazīstamas lugas pirmo cēlienu, kas ir ļoti stiepts un neinteresants, es nekad neņemos pareģot, ka luga savā kompozicijā būs vājš darbs. Taisni otrādi, tas liek domāt, ka autors zina, ko viņš dara, pirmajā cēlienā dodams mazāk, lai nākamiem paliktu vairāk." Šai gadījumā gan nevar runāt par cēlieniem: Līdzīgi Varai, arī Rakte veidota liela viencēliena formā, bet nupat pieminētais princips palicis tas pats — „neizšaut visu pulveri jau sākumā", stingri raudzīties, lai drāmatiskais kāpinājums būtu mērķtiecīgi gradēts, lai tas augtu augumā, kad tuvojas traģēdijas nobeigums. Tikai tāpēc lugas pirmā trešdaļa pavisam maz liek nojaust par bailēm un žēlabām, kas vēlāk sagrābs skatītājus, dzīvojot līdzi varoņu liktenim.

Rakte ir vēsturiska traģēdija (notiek pie Raktes pils Zemgalē ap 1300. gadu) bez vēsturiskām personām. Tās rašanos tieši vai netieši ietekmējis mūsu pašu liktenis. Kā mēs, svešu iebrucēju spiesti, esam pametuši savu dzimteni, tā 13. gadsimtā lepnie zemgalieši pēc veltīgām brīvības cīņām lielā skaitā devās uz Lietuvu, izvēlēdamies brīvu cilvēku dzīvi svešumā. Traģēdijas tiešā ekspozicija rodas no zemgaliešu trimdinieku nerimīgās tieksmes „atkal un atkal slepus atgriezties dzimtajā zemē un kaut uz brīdi paelpot viņas dvašu." Šādai tieksmei padevies arī zemgaliešu vecākā Abiļa dēls Kuresis, bet kritis Raktes pilskunga gūstā. Traģēdija sākas ar cīņas skatu, kuŗā Abiļa ļaudis, gribēdami Kuresi atbrīvot, cieš lielus zaudējumus. Pēc diezgan stiepta un maz interesanta sākuma posma dramatiskais spriegums strauji pieaug, traģiskās situācijas seko viena pēc otras, negaidītas, neparedzamas: pilskungs, solīdamies Abiļim dēlu atdot, nogrūž to no pils vaļņa gravā. Zemgalieši sagūsta pilskunga bērnus un atriebdamies grib tos sadedzināt uz sārta. Mazais Volfs, bērnišķībā neizprazdams, kam sārts domāts, pats palīdz to kraut. Abiļim pa tam jācīnās ar atriebības jūtām un mirstošajam dēlam doto solījumu nedarīt ļaunu nevainīgiem. Pilskungs riskē un iznāk no pils, lai runātu par savu bērnu atbrīvošanu. Zemgalieši liek izvēlēties, vai nu viņam atgriezties pilī vai bērnu vietā kāpt sārtā. Kad tēva jūtas uzvarējušas, pēkšņi atskan taure, kas aicina pilskungu atpakaļ, jo ieradies bīskapa sūtnis. Tēva jūtas top piemirstas, uzvar pienākums. Abiļis izšķiries mazo Volfu laist brīvē, bet pilskunga meitu vest līdzi dēla vietā. Pēdējā drāmatiskā situācija: pilskungs no vaļņa nošauj Volfu, jo domā, ka tas nolemts sārtam, un nevēlas, ka zemgalieši par to līksmotos. Pēc tam traģēdija beidzas ar daiņotāju drūmo dziesmu, ka Dievs gan atriebis Kuresi, bet viņiem pašiem jāaiziet uz neatgriešanos. „Sav' zemīti, tēvu zemi vairs mūžam neredzēt."

Situāciju uzskaite, protams, nevar radīt ne nojausmu par traģēdijas psicholoģisko dziļumu, ne arī raksturot lugas scēniskās vērtības. Bet tās ir teicamas, un kādam no latviešu teātŗiem būtu īsti ievērojams notikums, ja Rakte tajā taptu inscenēta.

Jau tapa minēts, ka nevar atzīt par izdevušos Zīverta eksperimentu sacerēt šo traģēdiju tautas dziesmu pantmērā. Ja to pašu darījis Rainis, tad Raiņa stilā daudz vairāk poēzijas nekā Zīvertam, kas ir ists izteiksmes racionālists. Tādēļ Raktes panti skan pārāk klaudzoši. To pavairo vēl nespēja viscaur saskaņoties ar tautas dziesmu metrikas likumiem. Visai jocīgi, piemēram, lasīt resp. klausīties Mūsu Tēvs fragmentu „pārdzejotu" tautas dziesmu pantā: „Lielais Dievs debesīs, lai mūžam zemes virsū svētīts Tavs bargais vārds! Kā Tu lēmis, tā lai notiek...!"

Jānis Rudzītis

Chronika

Latvieši bēgļu gaitās — tā saucās A. Vilka apskats par mūsu trimdas gaitām un stāvokli Vācijā, ko atsevišķā novilkumā no Gada grāmatas 1947. gadam izdevis Latviešu apgāds Detmoldā. Šis ir rūpīgākais, faktiem bagātākais apskats, kas par latviešu bēgļu gaitām līdz šim lasīts.

Brošūra par baltiešu bēgļiem un pārvietotām personām (Baltic Refugees and Displaced Persons) iznākusi Londonā (Boreas publishing Co Ltd) ar Atolas hercogienes spoži uzrakstītiem priekšvārdiem. Brošūra Baltijas bēgļu un DP vārdā parakstījuši: igauņu pārstāvji J. Piroja un E. Ulks, latviešu — K. Kundziņš un A. Švābe, lietuviešu — P. Ridinskas un L. Balsis.

Ticības mācības grāmata pamatskolām divi daļās iznākusi Stokholmā. Vairāki tūkstoši eksemplāru grāmatas atsūtīti arī uz Vāciju.

Iznākusi mēnešraksta „Laiks" 15. burtnīca. Saturā B. Senkevičas, P. Klāna, R. Galenieces, Anšlava Eglīša, Rūtas Skujiņas, Alfr. Ābera, V. Tomas, K. Dzelzīša, P. Ērmaņa, P. Reteļa, A. Šnornieka, A. Plauža, T. Zeltiņa, O. Siktara un K. Elkšņa darbi un A. Ogules gleznas Mana meita krāsainā reprodukcija.

Iznācis Ilustrētā Vārda 19. (jūlija) numurs. Saturā K. Dziļlejas, P. Ērmaņa, F. Krusas, V. Dārziņa, Dz. Freimaņa, Aleksandra Liepas, H. Krāujas, H. Sila, J. Sudrabiņa, Doras Švīkules, Arnolda Šmita, A. Krūmiņa uc. raksti, beletristika un dzejoļi. Ilustrācijas un zīmējumi.

Flensburgas „groziņu rūpniecība"

Fr. Mežītis

Mēs speciālizējamies. Tagad katra nometne ar kaut ko — ja arī nav tieši slavena, tad vismaz lepojas. Ir daiļamatnieku, mechanikas, pulksteņtaisītāju, radio un pieminlietu darbnīcas, drēbju krāsotavas un pat ziepju un zābaku spodes vārītavas. Ne mazāk populāras ir arī Flensburgas nometnes ar saviem... groziņiem. Kopš pag. gada rudens līdz pavasarim gandrīz katrā nometnē te bija groziņu pinēju darbnīcas. Izskaidrojums vienkāršs: groziņi ļoti patika šejienes UNRRAs vadītājiem, kas pinējus visādi atbalstīja: ne vien skaitīja par strādājošiem, bet deva pat automašīnas materiālu — klūdziņu un sakņu sameklēšanai un atvešanai. Tas bija galvenais „groziņu rūpniecības" attīstības veicinātājs. Tomēr liela loma bija arī latviešu vecu vecajam „niķim" — ja kāds ko jaunu pasācis un tam veicas, tūlīt rodas atdarinātāji. Tā bieži gadās, ka labi iesākto pasākumu sagandē. Šinī gadījumā par groziņiem to gan īsti nevarētu teikt, bet tomēr... Tirgū gāja nereti mazvērtīga prece, jo pircēju netrūka pat vāciešu vidū.

Groziņu pīšanas iniciātors ir 74 g. v. vidzemnieks Fricis Mežītis. Kaut gan cienīgā vecumā, M. tomēr fiziski nesaliekts un vispār vēl stipri jauneklīgs sirmgalvis. Viņš, kā daudzi citi, bijis spiests pamest savas labi iekoptās mājas un tagad ar četrām meitām un znotu atrodas šeit. Šobrīd trīs viņa meitas jau atrodas Anglijā. Groziņus pīt M. iemācījies bērnībā no sava neredzīgā tēvoča, kas ar groziņu pīšanu pelnījies. Pats M. groziņus tikai pinis, ganu gaitu laiku īsinot, vēlāk šo nodarbošanos atmetis un, tikai atbraucot Vācijā, to atsācis. Nometnē pie Husuma to ievērojuši UNRRAs ierēdņi un ieinteresējušies. Sarīkota izstāde un Mežītis tajā ar saviem darbiem ieguvis pirmo godalgu — 200 cigaretes. UNRRA uzdevusi viņam groziņu pīšanā apmācīt arī citus. Pārnākot dzīvot Flensburgā, Antverpes nometnē, Mežītim ierādīta sevišķa darbnīca, kur viņš groziņus pīt iemācījis ap 20 tautiešiem un tautietēm. Pašreiz viņš groziņu pīšanu māca 13 Antverpes ģimnazijas audzēkņiem. Paša M. darbi — groziņi, maizes šķīvji, dažādas cibas, vācelītes uc — gaumīgi un rūpīgi nostrādāti, sevišķi maizes šķīvji un vācelītes, kas darināti no dažādu krāsu saknēm. Šie viņa darbi guvuši ievērību ne vien Flensburgā un vispār Šlezvigā, bet arī Londonā.

Nezinu, kas citur palaidis runas, ka viens Mežīša groziņš Anglijā novērtēts par 2 mārciņām un tagad visa Flensburga esot kā spārnos, un visi pinot groziņus. Tas gan par daudz teikts. Ja arī cenas ziņā tā būtu, tad, ievērojot Anglijas algas, minētā cena nebūtu nemaz tik augsta. Jāzina, ka labu, vidēja lieluma groziņu nopinot, ieskaitot materiāla sagādāšanu un sagatavošanu, paiet vesela nedēļa, bet Anglijā vienkārša strādnieka nedēļas alga, kā raksta, ir ap 3 mārciņām. Īstenībā interese par groziņu pīšanu Flensburgā pēdējā laikā atslābusi. Daļa līdzšinējo pinēju jau aizbraukuši darbā uz Angliju, un arī pats meistars gaida savu rindu, lai tiktu turp. F.

Jānis Veselis

TEIKSMA PAR MANU MŪŽU

(8. turpinājums)

Pērējs bija melnīganējs pustatārs, puskrievs, kas pie virtuves dīrāja uzturam atvestos gaļas lopus. Sākumā pērēja pienākumus piedāvāja apzagtajiem, tie atteicās. Tatārs vilka dūšīgi, bet kāds virsnieks skaitīja sitienus — 25 katram. Riebīgais skats dziļi iespiedies atmiņā.

Tikko biju nonācis Valmierā, mēģināju sazināties ar savējiem, aizrakstīju mātes māsai Minnai Kosvincevai uz Maskavu, drīz saņēmu ziņu, ka mani vecāki ar Annu izbēguši, dzīvo Latgalē Stirnienes muižā. Māte pēc tam ar Annu pašas aizbrauca uz Maskavu, tēvs pārnāca dzīvot uz Degumnieku Stulpiņiem Meirānu pagastā. Sarakstījos. Tad kādu dienu tēvs ar melno ķēviti pāri visai Vidzemei atbrauca pie manis uz Valmieru. Šī satikšanās dziļi aizkustināja mūs. Tēvs likās vecāks kļuvis, novārdzis no ciešanām. Viņi augusta beigās bija bēguši caur Elkšņu, Zasas, Dignājas pagastu uz Līvāniem, kur nodevuši visus lopus, pēc tam braukuši tālāk uz Stirnieni. Tēvam tagad esot labi, cik nu labi bēglim vispār var būt, bet māsa Anna Maskvā saslimusi ar aklumu, kas tikai pamazām izdziedināts. Bija izbēguši arī Kannenieku ļaudis, tāpat mans krusttēvs Jānis Jaunnāburgs, kamēr krustmāte tēva māsa Māra palikusi Neretas Saukajāņos, kur viņi pēdējos gados dzīvoja. Arī Marta ar savu kalēja dzimtu esot Stirnienē, taču ar manējiem vairs neturējusies. Tā es dabūju ziņas par visiem man pazīstamajiem, mīļajiem cilvēkiem. Gandrīz visi bija devušies bēgļu gaitās, jaunie smiedamies, jokodami dzinuši lopus, it kā tas nebūtu bēdu, bet izpriecas gājiens. Mūsu mājās bija palikuši vecā māte ar tēva māsu Ievu, vectēvs Pēteris Kalviškis. Izrunājāmies ar tēvu par visu tik tuvi, sirsnīgi kā nekad. Tad man bija jāiet atpakaļ uz kazarmu, bet viņš brauca ar ķēviti uz tālajiem Meirāniem, kur bija patvēries pie labiem latviešiem.

1916. gada janvārī vai februārī 261. rezerves pulku pārcela no Valmieras uz igauņu pilsētu Veriem jeb Veravu. Pa ziemu tā biju novārdzis, ka mani uz laiku atsvabināja no ierindas, lika tikai mitekļos apkopt lampas, jo rota tagad bija novietota pa privātām mājām. Runāja, ka mūs drīz sūtīšot uz fronti, taču pagāja vēl daži mēneši apmācībās, pienāca pavasaris. Aprīļa beigās, kad laiks jau bija labi silts, pie manis atkal atbrauca tēvs, šoreiz arī māte bija līdz. Viņi bija nobraukuši ap 180 km, redzējuši Igaunijas augstāko kalnu Munameģi, atkal tā pati uzticīgā melnā ķēvīte bija viņus vilkusi vecajos ratos pa svešajiem ceļiem. Māte sevišķi priecājās, ka vēl bija lemts satikties, viņai seja bija gaiša, viņa apslēpa visas rūpes, bēdas, runāja jautri, kaut gan lēni, lai man iedvestu cerību. Arī tēvs likās atžirdzis, atdzīvojās viņa agrākie joki, lielais stāstīšanas prieks.

Pēc šī apmeklējuma maijā tiešām arī mums bija jādodas uz fronti. Notika neliels dievkalpojums krievu baznīcā. Citas rotas bija atnākušas ar pilnu uzkabi, tikai mūs Daiņeko bija atvedis vieglā. Par to viņu apakšpalkavnieks izrāja. Mums skriešus bija jādodas uz mitekļiem, divās minūtēs jāsapošas, jāuzliek uzkabe — telts, nūjas, kulīte, lāpsta. Japāņu tipa šautenes, ar ko pēdējā laikā bijām drusku apmācīti, mums līdz nedeva.

Visā līdzšinējā kareivja dzīvē nekad nebiju bijis tik priecīgs, līgsmi satraukts kā nule, kad beidzot sēdējām sarkanajās vagonu siltnīcās, citi vaļējās durvīs nokāruši kājas pār malu, citi tāpat lūkodamies. Vilciens sāka ripot. Pat briknie apakšvirsnieki, kas bija bijāvuši, lamājušies, tagad kļuva laipni, pieticīgi, jokoja, bezbēdīgi smējās. Jo mēs jau braucām uz kara lauku, uz zaldāta īsto darbu.

Pēc dažām dienām nonācām Daugavpils cietoksnī. Tad mūs nometināja vasarnīcās Mežciemā, ko tolaik sauca par Poguļanku (Slaistītavu). Drīz vien sāka sūtīt pa mazākām grupām uz frontes daļām, kaut gan bijām cerējuši, ka mūs kā samērā ilgi, labi apmācītus iedalīs par slēgtām vienībām. Tā pavisam satrūkos, kad visi latvieši bija jau projām, bet mani gandrīz vienu pašu nosūtīja 149. Černomoru kājnieku pulka 2. rotā. Laikam sešpadsmitajā maijā atrados kaujas ierakumos pie Kazimirišķiem. Priekšā izplētās zema purvaina liekņa, pa ko tecēja strauts, aiz tās jau lūkstes kalnājā bija vīdami vācu nocietinājumi. Kauju nekādu nebija, tikai reizēm vācietis piešaudīja artileriju uz mūsu ierakumiem, sagrāva dažas blindažas, nosita vai ievainoja dažus cilvēkus. Cik ateeros, spēcīgākā apšaude notika pirmā vai otrā dienā pēc manas ierašanās. Vājie patvertņu jumti šķīda kā salmi, sijas lūza kā skali, kādu asiņainu ievainoto aiznesa uz nestuvēm. Gaidīja vācu uzbrukumu. Blakus iecirknī tarkšķēja ložmetēji, paukšķēja šautenes, taču pēc dažām šaltēm viss atkal norima.

Mājas frontes joslā bija nodegušas, taču šur tur redzēja pamestas zemkopju mašīnas. Tieši pret mūsu iecirkni rēgojās melna lokomobile. Nakti lielā barā aizvilkām, iegāzām to bedrē. Gāzdamās ar lielu troksni, tā apvēlās ar riteņiem uz augšu, milzīgais spēkrats sašķida drumslās kā sāls, ass pārlūza. Tā beidza dzīvi šī mašīna, kas rudeņos, sutas pilna, bija griezusi mierīgi dūcošo kūlēju.

Mūsu 38. divīzijas pulkus mainīja laiku pa laikam. Frontē nostāvējuši dažas nedēļas, pārgājām uz tuvāko aizmuguri vai pat — lielajā atpūtā — uz Daugavpils cietoksni. Visjaukāka bija dzīve teltīs, guļot uz sūnu paklāja. Nometne mežā pie Sasaļa ezera palikusi atmiņā ar peldēšanos, zivju apreibināšanu ar rokas granātu sprādzieniem. Pēc atpūtas parasti ieņēmām citu iecirkni frontē.

Gorbunovka bija kādas izpostītas muižas krāšņatas uzkalniņā, kam apkārt puslokā bija izraktas kaujas tranšejas. Slēpņos sēdējām, izlūkos gājām starpjoslā, kur viļņoja zaļš pērnruden iesētu rudzu lauks; tajā ierīkotas naktsposteņu vietas. Vācieši atradās augstākā kalnā, Gorbunovka viņiem bija pārredzema kā uz delnas. Tāpēc dienu nevarēja vis neko rādīties pat ejās, jo tūdaļ šņākdamas lidoja granātas, sprāga virs galvas šrapneļi. Vienā vietā pretinieku ierakumi bija tik tuvu, ka varēja pārsviest rokas granātu; vadiem, kas tur stāvēja, vienmēr bija zaudējumi. Taču tagad vasarā viss Gorbunovkas uzkalniņš ziedēja ar balto dābolīņu, magonēm, rudzupuķēm. Tas viss atgādināja mājas, aizkustināja dvēseli, aizmaldināja domas uz vietu, kas bija no šejienes tikai septiņdesmit kilometru, kurp nevarēja aizkļūt.

(Turpinājums sekos)

Spokkopība

Mēs amerikāņu joslā nopietni gatavojamies izceļot uz Braziliju. Baltu filologi jau reģistrējas, jo ienākušas ziņas, ka ne vien princese Margarēta, bet arī Ernests Bevins nezina, no kādiem latviešu darbības vārdiem drīkst darināt divdabjus ar galotni —ošs, no kādiem nē.

Agronomi, kā nupat kļuvis zināms, grasās pārņemt angļu valsts saimniecības. Dzidrā deģi steidzīgi pārbauda iespējas izmantot savam svētīgajam darbam rozīnes, kas Anglijā esot lētas.

Viena lieta tomēr pamesta novārtā.

Anglijā, kā zināms, ir daudz spoku. Katrā kaut cik pieklājīgā pilī tur ir savs spoks. Vai gan latvieši dzīvos citur, kā tikai pilīs? Vai tāpēc nebūtu pēdējais laiks dibināt arī spokkopības komisiju?

Latvijā, cik atceros, spoku bija samērā maz. Trimdā viņu jau krietni vairāk. Bet joprojām to vēl pārāk maz, lai, uz Angliju braukdami un tur augstus amatus valsts saimniecībās un lordu pilīs pārņemdami, būtu pietiekami sagatavoti satiksmei ar spokiem.

Vislabākais būtu, ja tagad katrā nometnē izraudzītu īpašu spokkopības vadītāju. Tas varētu saņemt cigaretes un strādājošo papilddevas. Ja viņš bez tam gribētu arī vēl ko citu darīt, viņš varētu norīkot barakām spokus, kas pusnaktī staigātu pa gaiteņiem baltos palagos savīstījušies, spiegtu un apkamptu tādus cilvēkus, kas nav uz to sagatavojušies. Saprotams gan — kopš kļuvis silts un mēnesnīca tāda mīksti apvēlusies, šādi spoki manāmi visās nometnēs, vēl jo vairāk tad, ja atbraukuši atvaļinājumā puiši no darba vienībām. Bet spokošanās tomēr rit pašplūsmes ceļā. Un tas nav labi.

Dīpītis L.,
cilvēks, kas pats cer kļūt par spoku.

Kas un kur?

Amerikāņu filmu aktrise Džena Kroforde pagājušā gadā nopelnījusi 400.000 dolaru, bet dziedonis Bings Krosbijs „tikai" 250.000.

Vācu filmteātŗu īpašniekus amerikāņu militārā valdība uzskata par sevišķi svarīgu grupu, kas turpmāk pakļaujama informācijas kontroles iestāžu sevišķi rūpīgai uzraudzībai. Vēlreiz pārbaudīs arī jau visus licencētos kino turētājus.

Jau mēmās filmas laikā pazīstamā aktrise Lila Dagovere tagad vada kādu Berlīnes skatuves ansambli, ar kuŗu viesosies arī citās lielākās Vācijas pilsētās.

Pestalocija paidagoģija mūsu skolās

Baltijas universitātes paidagoģijas profesors Ed. Pētersons sācis publicēt pētījumus par Pestalocija paidagoģiju un viņas ietekmi Vakareiropas zemēs un arī mūsu dzimtenē. Pestalocijs — Šveices bāriņu namu dibinātājs, viens no ievērojamākiem cilvēkiem audzināšanas vēsturē, mīlestības paidagogs. Viņa darbības kvintesence — visu tuvākam, sev neko. Viņa dzimtenē, toreiz kara izpostītā, ik ciemā, ik pilsētā daudz paklīdušu, neapgādātu bērnu. No šiem likteņa pabērniem viņš pūlas izaudzināt gaišus un labus cilvēkus. Tas viņam lielā mērā arī izdodas, bet prasa visu personīgo un ģimenes labklājību, bezgalīgu atteikšanos, smagas neveiksmes un līdzcilvēku apsmieklu. Bet Pestalocijs nešaubās un neatkāpjas: katram cilvēkam tiesība uz labu audzināšanu un viņa spējām atbilstošu izglītību. Kur saskarās personīgās vajadzības ar vispārības interesēm un augstākām vērtībām, tur pašam jāpiekāpjas. Tas viss sagādā Pestalocijam daudz rūgtuma, bet viņa slava aplido visu Eiropu. Visur mostas prasība pēc labākām skolām un humānas audzināšanas. No visām zemēm sūta uz Šveici jaunus cilvēkus pie Pestalocija izglītoties par skolotājiem.

1804. g. Pestalociju aicina uz Tērbatu, lai viņš organizētu latviešu un igauņu skolas. Pestalocijs nevar pamest savas dzimtenes bāriņus un atsakās. Tad mēģina sūtīt kādus jauniekļus no Baltijas turp, bet tie negriežas atpakaļ. Tā tiešā ceļā saskari ar lielo paidagogu neizdodas nodibināt. Jāmeklē citi ceļi.

19. g. s. pirmajā pusē tautas izglītība sit augstu vilni Ziemeļvācijas zemēs — Prūsijā un Saksijā. Še jau darbojas daudzi Pestalocija izglītoti, apdāvināti un enerģiski skolu darbinieki. Dibina skolotāju seminārus un tautskolas, kur strādā pēc jaunajām metodēm. Saksijā rodas pazīstamais Veisenfelsas seminārs — paidagoģijas augstskola skolotāju semināru darbinieku sagatavošanai. Berlīnes universitāte saista pie sevis kultūrtautu vērību ar Hegeļa, Šleiermachera filozofiju un Distervega paidagoģiskām lekcijām. Skolās valda Pestalocija gars, strādā pēc viņa metodēm, cenšas modināt bērnos snaudošos garīgos spēkus, izveidot viņu personību.

1833. g. arī mūsu dzimtenē — Cīravas Dzērves skolā uzsāk darbu Vācijā sagatavojies skolotājs Andrējs Bergmanis. Viņš māca ne vien bērnus, bet arī jaunekļus, sagatavodams tos par skolotājiem. Divi viņa audzēkņi pēcāk ir skolotāji pat Irlavas skolotāju seminārā. Pie Bergmaņa izglītojas arī jaunekļi no Iekšķrievijas. 1839. g. Valmieras skolotāju semināra vadību uzņemas Jānis Cimze, kas savam amatam sagatavojies Veisenfelsas seminārā un pēcāk Berlīnes universitātē. Viņa tiešie skolotāji — pestalocieši Harniš un Distervegs — Pestalocijas ideju un metožu īstenotāji Vācijā. Cimzes seminārs līdz 1881. g. izlaida tautā 348 latviešu un 104 igauņu skolotājus.

1840. g. uzsāk gaitas Irlavas skolotāju seminārs teologa — skolotāja Kārļa Sadovska vadībā. Arī šis paidagogs darbojas pie jauno skolotāju sagatavošanas, kaut gan viņam grūtāki ar tiem saslēgties, jo viņš neprot latviešu valodu. Drīz Irlavas seminārs atduras uz stipru kritiku noteicējās aprindās. Tie domāja, ka tāda augsta izglītība latviešu skolotājam vēl neesot vajadzīga. Un seminārs bija spiests dažādi ierobežoties un no daudz kā atkāpties.

Tautas izglītības lieta tomēr ievirzīta labās sliedēs un nav vairs ne apturama, ne galīgi sabojājama. Nāk gan dažādi laiki un pūš dažādi vēji, bet Pestalocija gars no Latvijas skolām vairs neizzūd. Neatkarības gados izveidojas smalki niansētā un kupli izzarotā skolu sistēma no bērndārza līdz universitātes auditorijām.

Kā nu būs turpmāk ar mūsu brīnumziedu — tautas izglītību? Vai varēsim arī joprojām savu skolu kopt un rūpēties par savas tautas jaunatnes audzināšanu? Vai Pestalocija gars mūs pavadīs arī turpmākās mūsu gaitās? Ticēsim un cerēsim.

Augusts Ruditis

„Amerikāņu visskaistākais piemiņas parks"

Losandželosas tuvumā iekārtota moderna amerikāņu kapsēta, kas sevi dēvē par „Amerikas visskaistāko piemiņas parku" un prospektā sevi reklāmē šādi: „Mūsu pasākums aizņem ap 300 akru. Tajā ir 28 ēkas un trīs nelielas baznīcas, 20.000 koku un krūmu, 80 jūdžu pazemes ūdensvadu un drenu un 7,5 jūdzes asfaltētu ceļu. Forestlaunas daudzo nodalījumu nosaukumi paši par sevi jau ir simboliski, un katrs no tiem rada svētas un maigas asociācijas: Akācija, Bībiju zeme, Mūžības paisums un bēgums, Mūžīgā mīla, Zēlastības zeme, Miera osta, Iedvesmes nogāze, Saldās atmiņas, Uzticības triumfs, Snaudas zeme, Atmiņu leja, Brīnišķā gaisma, Brāļa mīlestība, Rītdienas ausma un Svētītā nogāze".

Tālāk prospekts jūsmīgos toņos ieteic, ka Forestlaunā ir vienīgais pirmklasīgais ugunsdrošais līķu kambaris visā Losandželosā, būvēts no tērauda un betona, pilnīgi drošs pret zemes trīcēm un apgādāts ar automatisko vēdināšanu un apkuri.

Klientiem pieejamas lieliski iekārtotas individuālās sagatavošanas telpas un kosmetoloģijas kabineti ēkas saulainajā trešā stāvā, kas lepojas ar priekšzīmīgas slimnīcas tīrību un spodrību.

Šādi ieteiktais Forestlaunas pasākums atrodas lielā parkā, ar lielu mauzoleju pašā vidū. Mauzolejā ir gari un Kalifornijas tveicē patīkami vēsi gaiteņi, izlikti ar marmoru, kur abās pusēs rindās novietotas kapenes. Pie katras kapenes sienu grezno dažādi bronzas rotājumi ar ziņām par tur apglabāto personu. Telpa, kur izstādīti zārki apmeklētāju izvēlei, iekārtota ļoti dekorātīvi un atgādina elegantu veikalu. Turpat var izvēlēties arī naktstērpus un pidžamas, kuŗās likt sevi apbedīt.

„Dusiet kopā ar zvaigznēm — labi drenētā zemē!" ieteic Forestlaunas sludinājumi, atgādinot, ka tur apbedītas tādas kino slavenības kā Džena Harlova vai Karola Lombarde. Klients, kas, teiksim, par 400 dolariem iegādājies kapa vietu Forestlaunā, var būt drošs, ka par viņa labo izskatu pēc nāves rūpēsies pirmklasīgs kosmētologs un ka viņu, tērptu jaunā uzvalkā vai elegantā pidžamā, pussēdus ieguldīs ar spožu satīnu oderētā zārkā. Viņa kapa vietu tad apbrīnos tūkstošiem amerikāņu, jo „Forestlaunu apmeklē divreiz vairāk cilvēku nekā Metropolitena mūzeju Ņujorkā". Laudis pat nākot uz turieni laulāties un kristīt savus bērnus, Forestlauna esot parasta vieta svētdienas pastaigām.

Ko pie visa tā piebilst? Pretēji vecajam sakāmvārdam: „Labāk dzīvs suns, nekā beigts lauva" gandrīz vai gribētos teikt: „Labāk būt par mirušo Forestlaunā, nekā par dzīvu DP Vācijā..."

Č.

Pasaulei par maz elektrības

Kaut gan ar vasaras atnākšanu uzlabojusies arī elektrības piegādetais apgabalos, kur elektrību iegūst galvenokārt no ūdens spēkstacijām, daudzu valstu saimniecība joprojām cieš no elektrības trūkuma. Pie tam ūdensspēks sastāda niecīgu daļu no pasaules enerģijas saimniecības budžeta. No visa enerģijas daudzuma, ko iegūst no ogļēm, naftas, ūdens, vēja spēka un pārējiem avotiem, ūdens izmantošana dod tikai apmēram vienu tūkstošo daļu. Akūtais ogļu trūkums, ko vēl palielināja bargā ziema, daudzu valstu saimniecībai nodarīja milzu zaudējums un, piemēram, Anglijā draudēja radīt smagu krizi.

„Balto ogļu" priekšrocības arī normālos laikos mudinājušas valstis šo dabas bagātību plašāk izmantot, īpaši tās, kam nav nedz savu ogļu, nedz naftas. Tā Latvijā radās Ķeguma spēkstacija. Bet arī ASV, kuŗām ir bagātīgas ogļu rezerves un kas ar 30.000 urbumiem gadā, meklējot jaunus naftas avotus, ir priekšā visām pārējām valstīm, lielu uzmanību veltī ūdensspēka izmantošanai. Lai minam kaut tikai daudzināto Tenesijas ielejas projektu ASV austrumos, kas visumā uzskatāms par pabeigtu. Bet valdība jau plāno vairākus citus lielprojektus ASV vidējos un tālākos rietumos — Misūri un Kolorado baseinā. Misūri projekts apmēros vairākkārt pārspēs Tenesijas ielejas projektu un aptvers pavisam ap 20 spēkstaciju ar 100 uzstādināmiem ezeriem, kalpos arī apūdeņošanas vajadzībām, plūdu novēršanai, zvejniecības un kuģniecības veicināšanai, palielinot ASV enerģijas gada produkciju vismaz divkārt.

Plašus plānus gatavo arī Ķīna. Milzīgā Jangcē aizsprosta būve Ķīnai dotu ārkārtējus saimnieciskus ieguvumus. Šis projektētais aizsprosts apmēru ziņā sasniegtu ASV Grankulī aizsprostu, lielāko pasaulē, un arī kalpotu plūdu apkarošanai, kas ir Ķīnas lielā nelaime, bez tam apūdeņošanai un kuģniecības iespēju paplašināšanai. Projekta reālizēšana padarītu Jangcē upi kuģojamu kuģiem līdz pat 10.000 t tilpumam veselus 2400 km garā posmā, sākot no grīvas. Plānotie 96 ģenerātori ražotu 10,5 milj. kilovatu enerģijas un varētu ievadīt Ķīnas industrializāciju. Ķīnas ūdensspēka bagātības vēl stipri neizmantotas, īpaši ziemeļos, Dzeltenās upes baseinā.

Eiropas enerģijas saimniecībā jūtamu robu sitis karš — tiešie kara postījumi, jaunbūvju aizkavēšanās un patēriņa pieaugums mājsaimniecībā. Kaut gan Francija patlaban cieš no ogļu trūkuma, tā tomēr iegūst 80% no pirmskara daudzuma un spētu ar ogļu trūkumu tikt galā tik ilgi, kamēr patēriņš nepārsniegtu pirmskara apmērus. Bet tas nepārtraukti pieaug. Pēckara laikā — aptumšošanas, evakuācijas un kara postījumu dēļ — samazinātā patēriņa elektrības patēriņš taagd sevišķi pieaug mājsaimniecībā. Francija tagad patērē 80 miljonu kilovatu elektrības dienā, par 25% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Iztrūkumus pilnībā nespēs novērst arī pirms 10 gadiem sāktās Ronas spēkstacijas būves pabeigšana. Spēkstacija spēs ražot 1,5 miljarda kilovatu gadā, kas atbilst visas Italijas kopīgai kapacitātei pagājušā vasarā un par ceturto daļu uzlabos Francijas enerģijas budžetu.

Austrija sākusi reālizēt projektu vēl pavisam neizmantotās Donavas enerģijas uztveršanai jaunā spēkstacijā pie Ibsas. Bez tam Austrija strādā pie vairāku citu spēkstaciju projektiem vai būvēm, kas dotu Austrijai plašas elektrības eksporta iespējas. Varenas spēkstacijas izbūvē arī Zviedrija un Norvēģija, kuŗas Eiropā pārspēj vienīgi Krievija. Arī Polija vēlas elektrificēties, bet gan uz ogļu bazes, lai ar to reizē samazinātu ogļu transportus uz Varšavas un Lodzas rūpniecības rajoniem.

Č.

Laimīgas laulības noslēpumi

„Slaidas jaunavas ir labāk piemērotas laulībām nekā druknas," paskaidrojis Čikagas universitātes profesors Burgess, kas ir speciālists socioloģijas un laulību jautājumos. Viņš izstudējis 526 laulību laimi un sarakstījis grāmatu par saviem pētījumiem. Burgess sarakstījis arī profesijas, kas piemērotas un kas nav piemērotas laimīgai laulības dzīvei. Piemērotās profesijas ir: inženieŗi, ķīmiķi, ministri, universitātes profesori, atlēti, studenti un visāda veida biroju ierēdņi. „Sliktās" profesijas ir: ceļojoši aģenti, atslēdznieki, galdnieki, skārdnieki, mūziķi, frizieŗi, žurnālisti, dzelzceļnieki, advokāti un karavīri. Burgess arī ieteic jaunavām nekad neprecēt vienīgo dēlu vai pastarīti. Bez tam viņš saka: „Sievasmāte, kas dzīvo jaunā pāra dzīvoklī, ir droša garantija laulības laimes izputināšanai."

Padomju joslā Berlīnē...

Vācu prese nesen ziņoja, ka Berlīnē nodibināta jauna organizācija, kuŗas uzdevums ir veicināt visplašāko vācu tautas masu iepazīšanos ar padomju kultūru. Tā ir raksturīga, bet ne tuvu vienīgā iezīme plašajiem padomju okupācijas iestāžu centieniem. Šī kampaņa cenšas parādīt vāciešiem, ka Padomju Savienība izveidojusi civilizāciju, kas ir pārāka par to, ko var piedāvāt rietumi.

Agrākā dziedāšanas akadēmija pie Unter den Linden, kur parasti notika koŗu koncerti un kas kaŗā bija gandrīz pilnīgi izpostīta, tagad atjaunota. Koši balti krāsotā ēka lielu koku paēnā tagad pārvērsta par „Padomju kultūras namu Berlīnē". Tur tagad notiek krievu mākslas izstādes, padomju filmu izrādes, referāti par krievu dzīvi un politisko filozofiju un bezmaksas krievu valodas lekcijas. Pirms dažām nedēļām šinī namā atklāja „lepnāko teātri Berlīnē", ar marmora sienām un lielām apgaismošanas lustrām. 500 vietu lielo teātri atklāja ar krievu un ukraiņu tautas deju demonstrējumiem.

Padomju kultūras nama direktors ir 34 gadu vecais Maskavas universitātes vēstures lektors Georgijs Golikovs. Nams atvērts publikai ikdienas, un to apmeklē caurmērā 500—600 vāciešu dienā, bet dažu dienu apmeklētāju skaits sasniedz 2000. Apmeklētāju vidū nesen bija agrākais amerikāņu militārās valdības informācijas kontroles vadītājs ģenerālis Mekklūrs. Pirms došanās uz ASV, Mekklūrs Golikovam izteicies, ka viņš vēlētos, lai amerikāņi Berlīnē varētu sniegt kaut ko līdzīgu amerikāņu civilizācijas demonstrēšanai.

Padomju kultūras centrā padomju virsnieki ik nedēļu nolasa referātus vācu publikai, kino zālē notiek jaunāko padomju filmu bezmaksas izrādes. Namā iekārtota arī krievu bibliotēka. Nams apgādāts elegantām mēbelēm, dārgām grīdsegām, bet pie gaiteņu un zāļu sienām redzami Ļeņina, Staļina, Molotova un krievu militāro varoņu portreti. Nama vestibilā apmeklētāju rīcībā ir telefoni, no kuŗiem vietējās sarunas izdarāmas bez maksas. Netrūkst arī bāra, kur izrāžu starpbrīžos var nobaudīt dzērienus.

Krievu iestādes bez tam uztur krievu grāmatnīcu Unter den Linden, netālu no nopostītās krievu vēstniecības. Šeit vācieši var iegādāties komūnistu literātūru. Skatlogos redzamā vietā izlikti Ļeņina darbi. Neviena cita okupācijas valsts Berlīnē nav veltījusi tik daudz pūļu savu kultūras sasniegumu demonstrēšanai.

Padomju iestādes arī vairāk nekā jebkuŗa cita okupācijas vara atbalsta un uzmudina mākslinieku. Vācu aktieŗi, komponisti, rakstnieki un gleznotāji no padomju iestādēm saņem īpašas pārtikas kartītes. Pazīstamāko un izcilāko Berlīnes naktsklubu „Kaija" uztur krievu iestādes, nodarbinot vācu artistus. Šeit vakaros satiekas Berlīnes pazīstamākie vācu mākslinieki un aktieŗi, un šeit par samērā lētu maksu dabūjami ēdieni un dzērieni bez kartīšu kuponiem. Bez vācu mākslinieku un padomju armijas virsniekiem klubs pieejams vienīgi lūgtiem viesiem. No visām Berlīnes okupācijas varām krievi varbūt ir visnepopulārākie, kā nesen konstatēts kādā amerikāņu valdības pārskatā, bet vācu mākslinieku vidū krievi neapšaubāmi ieguvuši lielāko popularitāti, — spriež šī pārskata autors, „New York Herald Tribune" korespondents Eljots.

NYHT

LATVIEŠI ZVIEDRIJĀ

Diskaru loža

LATVIJAS KORESPONDENTA VĒSTULE NO ZVIEDRIJAS

Gluži tāpat kā Rīgā, arī Stokholmā ir restorāni un restorānos trauki. Kas tos Rīgā mazgāja — nav zināms, tak laikam arī cilvēki, bet, ka Stokholmā pie šī darba nodarbina ārzemniekus, to latvieši uzzināja jau nometnē esot.

Pie šī darba gribu pakavēties sīkāk tādēļ, ka to ir strādājuši liela daļa Zviedrijas latviešu, un vēl šobrīd daļa strādā virtuvēs gan pastāvīgi, gan arī lai pēc parastā dienas darba papildus lieki nopelnītu kroniņu. Un daudzi par šo lieko kroniņu sūta sainīšus saviem tuviniekiem un draugiem uz Vāciju. Un tādēļ šo sainīšu saņēmējiem tie var būt divkārt tik dārgi. Trauku mazgātāju zviedriski sauc par diskaru un mazgāšanu latvieši iesaukuši par „diskarēšanu". Šodien diskaru trūkums Zviedrijā ir liels, bet 1945. gadā pat šo darbu bija ļoti grūti dabūt, lai gan atalgojums mēnesī bija pavisam niecīgs, apm. 145 kronas un ēšana. Šodien par katru „nodiskarētu" stundu izmaksā 1—1,25 kronu.

Diskara darbs nav nemaz tik vienkāršs. Visur tas arī nav vienāds, bet tomēr pamatā visur — trauki. Stokholmā ir vairākas restorānu sabiedrības. Latviešos iemīļotākā ir „Norma" ar saviem 32 restorāniem. „Norma Nr. 7" atrodas pašā pilsētas centrā uz Kungsgatan un ir iesaukta par latviešu „Normu". Tur gan šobrīd nav neviena latvieša, bet savā laikā bija 27. Tādēļ aprakstīšu, kā tas viss tur notika.

Plkst. 6.30 no rīta ierodas pirmā maiņa. Rīta darbus sarunā vai izlozē: viens mazgā sieviešu personāla klozetus un garderobi, otrs to pašu vīriešu daļā, trešais virtuvi un iznes ēdienu atkritumu tvertnes. Papīrus, matus, ēdienu paliekas, mēslus — visu saslauka, uzslauka, uzberž, apslauka. Pēc tam tikai ķeras pie lielās trauku kaudzes, kas uzkrājusies pēc restorāna slēgšanas iepriekšējā vakarā. Tos visus sašķiro, tad mazgājamā aparātā — lielā skārda kastē — ielaiž verdošu ūdeni. Pagriež vairākus krānus un iedarbina motoru. Traukus saliek stāvus redeļu kastēs, bet nažus, dakšas utt kā arī glāzes un tasītes stiepļu sietu kastēs un iestumj pa lūku aparātā. Karstā duša un tvaiks traukus mazgā no augšas un apakšas. Aparātā vienmēr atrodas 2 kastes, iestumjot trešo, pirmā pa galu iznāk ārā. Reiz tas iesākts, tad tas tā turpinās līdz pus 12 naktī, kad mašīnu ar šļūteni izskalo.

Darba kārtība: pirmais diskars saņem no apkalpotājām netīro trauku paplates un traukus sašķiro uz darba galda, iepriekš ar plaukstu ēdiena atliekas iegrūžot atkritumu tvertnēs. Paplates noslauka. Otrais diskars traukus saliek kastēs un laiž mašīnā, trešais stāv pie 2 baļļām un stipri taukainos traukus un paplates iepriekš apmazgā. Pie šī darba parasti visas drēbes ir apšļakstītas un rokas pāri elkoņiem aplipušas ar taukiem un ēdienu atliekām. Ceturtais strādā pie trauku izvākšanas no kastēm, sašķirošanas un apslaucīšanas. Vienmēr jāuzmanās, lai neapdedzinātu pirkstus pie karstajiem šķīvjiem vai metalla traukiem. Piektais un sestais pie galda piederumu šlaucīšanas. Septītais pie glāžu slaucīšanas un astotais pie trauku nogādāšanas uz priekštelpu, auksto un silto virtuvi. Bez tam 2—3 diskari strādā pie lielo virtuvju pannu un vaŗa katlu izkasīšanas, mazgāšanas un spodrināšanas. Starplaikā tie tīra kartupeļus, zivis un palīdz pie pārnešanas.

Diskara telpā no aparāta tvaikiem ir neciešami karsts un pat ziemā parasti strādā puspliki. Brīvi brītiņi, lai uzpīpotu vai lai atpūstos, ir reti. Parasti latvieši ir lieli „darba rīvēji" un tāpēc arī notika, ka tur, kur sākumā bija tikai viens latvietis, beigās bija 27. Tikai ar štrumu un ļoti rūpīgo darbu, tīrību, pirmie atvēra iespēju citiem saviem tautiešiem tikt pie darba, pie uzturēšanās atļaujām Stokholmā un pie pirmās paša pelnītās naudas Zviedrijā.

Uzturs bija kā kuŗo reizi — ļoti labs vai arī reizēm ūdenī vārītas zivis. Labāku kumosu varēja izspiest no restaņām virtuves saimniecēm, ja tām parādīja kādu joku, jo tad vēl ar valodu visiem gāja pagrūti. Pirmā maiņa strādā no pl. 6.30—17, otrā pl. 11—20, trešā pl. 15—24.

Kādā jautrā brīdī diskari nodibināja „Stokholmas latviešu diskaru ložu" ar savu prezidentu. Ložas mērķis bija: ar humoru tikt pāri — garām darba stundām, netīrām trauku kaudzēm, pilnajām kastēm ar apķepušajiem naži em, dakšām, karotēm, atkritumu tvertņu un klozetu tīrīšanai, grīdu beršanai un mazgāšanai, plīstošu trauku un citiem virtuves trokšņiem, sīko virtuves ļaužu „svarīgajiem" rīkojumiem, sviedriem, darba steigai, lūgšanām un acu mirkšķināšanai virtuves meitām un saimniecēm, lai izspiestu garšīgāku kumosu, niecīgam atalgojumam un biežajiem morāliskajiem pazemojumiem. Diskaru loža savu darbību pārtrauca ar latviešu leģionāru izdošanu. Pēdējais ložas prezidents bija baletmeistars Alberts Kozlovskis.

Diskaru sarakstos var atrast latviešu tiesnešus, advokātus, mācītājus, ārstus, baletdejotājus, dziedātājus un daudz citus.

— No darba nav jākaunas! — saka Zviedrijas latvieši.

Stokholmā, jūlijā.

Nikolajs Seglenieks

Milzu brīnuma globs

Pēc angļu militārās valdības rīkojuma, šajās dienās atpakaļ uz Padomju Savienību pārvests 4 tonnas smagais Gotorpa globs, ko vācu vienības uzgāja 1942. g. Krievijā un nogādāja Vācijā. Minētais globs, kas tagad jau otro reizi ceļo uz austrumiem, ir mūzeja retums. 17. g. s. vidū to Adama Olearīusa uzraudzībā pagatavoja mechaniķis Andreass Beš, pēc kam to uzglabāja kādā izpriecu parkā Šlezvigas tuvumā. Pēc Kārļa 12. zaudējuma Ziemeļu karā, Dānijas karalis Fridrichs 4., kuŗam piekrita Šlezviga, globu uzdāvināja krievu caram Pēterim Lielajam, un no tā laika Gotorpa globs atradās Carskoje Selo pie Pēterburgas.

Globs, kuŗa caurmērs ir 3,5 m, ir no vaŗa un pārvilkts ar baltu virskārtu. Uz tā virsmas krievu rakstībā atzīmētas toreiz pazīstamās pilsētas, ezeri, upes un zemes. Globa iekšienē, kur var ielīst, atveŗot kādu lūku, izveidota debesu telpa ar visām tajā laikā pazīstamajām zvaigznēm. Pēdējās ir no apzeltīta sudraba, bet saule no slīpēta kristalla. No ass, uz kuŗas novietots sols 10 personām, apmeklētājs var novērot zvaigžņu uzlēkšanu un norietēšanu. Īpašs mechanisms iedarbina ar ūdensspēku dzenamu rotāciju, kuŗas apgriešanās ilgums ir 24 stundas.

8 laulības gredzeni

„Duesseldorfer Freiheit" raksta: Kāds Bavārijas draudzes mācītājs saticis Rūras apgabala sievieti, kas nesusi 60 mārciņu smagu maisu ar kartupeļiem. Sieviete pateikusi mācītājam, ka kartupeļi vajadzīgi viņas 5 bērniem. Viņa par tiem atdevusi zemniekam savu zelta laulības gredzenu. Mācītājs nākošā svētdienā no kanceles izstāstījis gadījumu un nosodījis Bavārijas zemnieka mantkārību. Viņš nav nosaucis vainīgo vārdā, bet pieprasījis, lai tas nožēlo grēkus un atdod netaisni iegūto zelta gredzenu. Ja zemnieks neatdošot gredzenu ar labu, tad mācītājs nākošā svētdienā no kanceles pateikšot arī viņa vārdu.

Līdz nākošai svētdienai mācītāja mājās bija nodoti astoņi zelta laulības gredzeni.

Daudzinātais ogļraču vadonis Džons Ljuiss guvis

vislielāko uzvaru

Amerikas ogļrači, sākot ar šo nedēļu, saņem vislielākās algas, kādas maksātas ogļračiem jebkad ASV vēsturē. Jaunais ogļraču darba līgums, kuŗa parakstīšana pagājušās nedēļas vidū novērsa jauna ogļraču ģenerālstreika iesākšanos Savienotās Valstīs, paredz, ka ogļrači par 8 stundu darbu saņems 13,05 dolaru. Bez tam jaunais līgums nodrošina ceļā no virszemes līdz darba vietai un pusstundu launaga pārtraukumu, kamēr līdz šim tiem bija jāpaliek pazemē 9 stundas ar tikai 15 minūšu launaga pārtraukumu.

Jaunais ogļraču darba līgums, ecīm redzot, sadārdzinās ogļu ražošanu un līdz ar to visus tos rūpniecības ražojumus, kas saistīti ar akmeņoglēm. Raktuvju īpašnieki tomēr piekrituši ogļraču prasībām, baidīdamies no tā, ka vispārējs streiks varētu sagādāt vēl lielākus zaudējumus ne vien raktuvēm, bet arī visai ASV saimniecībai. Līgumu līdz pagājušās nedēļas beigām gan vēl nebija parakstījuši dienvidu štātu un dažu atsevišķu ASV vidienes raktuvju īpašnieki, bet parakstītāji pārstāv vairākumu no visiem uzņēmējiem.

Strādnieku vārdā līgumu parakstījis daudzinātais ogļraču arodorganizācijas prezidents Džons Levelins Ljuiss. Viņš pēc parakstīšanas ceremonijas pateicis preses pārstāvjiem, ka atzīst šo līgumu par „interesantu". Tas ir pirmais līgums, kas parakstīts pēc tam, kad, par spīti prezidenta Trumena veto, senāts un kongress apstiprinājis jauno Hartleja-Tafta darba likumu, ko Ljuiss intervijā nosaucis par „Tafta vergu likumu".

Ogļraču līgumā ar raktuvju īpašniekiem paredzēta vēl speciāla klauzula, kas vērsas tieši pret daudz apstrīdēto Hartleja un Tafta darba likumu. Tā ir klauzula, kas paredz, ka ogļračiem ir tiesības strādāt tikai tad, kad viņi „grib un spēj strādāt". Šī klauzula domāta, lai pasargātu viņus no soda jaunā likuma garā tai gadījumā, ja viņi streikotu.

Amerikāņu prese atzīst, ka šis jaunais darba līgums ir vislielākā uzvara, ko Ljuiss guvis. To bez tam uzskata par pirmo arodbiedrību uzvaru pret senāta un kongresa republikānisko vairākumu. Cik svarīga ir šī uzvara, to rāda tas, ka pašu republikāņu laikraksts „New York Herald Tribune" Eiropas izdevumā ziņojumā par dzīvi ASV raksta: Liela daļa no tiem ļaudīm, kas paši bija visvairāk iedegušies par jauna darba likuma vajadzību, tagad sāk justies tā, it kā tie būtu ieguvuši druscin par dauz. Šai zemē rodas nepatīkama sajūta, ka izraisīts šī gadu simteņa visniknākais karš starp kapitālu, strādniekiem un valdību.

Stundas laikā pēc tam, kad senāts galīgā veidā apstiprināja Hartleja-Tafta likumu, ogļrači atstāja darba vietas. Kādā Pensilvanijas raktuvē pacēla plakātu: „Lai senātori nāk ogles rakt!" Kādas arodbiedrības vadītājs paziņoja, ka, lai šo likumu izvestu dzīvē, ASV būs jāierīko koncentrācijas nometnes vismaz 100.000 vīriem. Citi arodbiedrību vadītāji nosauca dienu, kad likumu pieņēma, par „Strādnieku melno dienu" vai par „Jauno Perlharboru".

Džons Ljuiss, kam tagad 67 gadi, cīnījies jau gandrīz 30 gadu. Viņš cīnījies ar uzņēmējiem, citiem strādnieku vadoņiem un ASV prezidentiem, sākot ar Vudruvu Vilsonu un beidzot ar Hariju Trumenu. Viņš daudzreiz piedzīvojis neveiksmes, bet daudzkārt guvis uzvaras — pie tam parasti tad, kad šķitis, ka neveiksme vislielākā. Viņa spēcīgākais ierocis vienmēr bijis viņa arodbiedrības strādnieku lojālitāte un pilnīgā paklausība viņam.

Aizgājušie 15 mēneši tomēr bijuši visraibākie Ljuisa mūžā. Periods, kurā viņš piedzīvojis lielāko neveiksmi — to, ka viņu oficiāli notiesāja — tagad beidzies ar uzvaru, ko visu virzienu amerikāņu laikraksti vērtē par lielāko, ko kāda arodbiedrība jebkad guvusi.

Raibais cīņas periods sākās 1946. g. aprīlī, kad 400.000 ogļrači sāka streiku. Maijā valdība apķīlāja ogļraktuves un vienojās ar strādniekiem, ka streiks, kas apdraudēja visu ASV saimniecisko stāvokli, jāizbeidz. Novembrī Ljuiss aicināja uz jaunu streiku. Stāvoklis atkal kļuva kritisks. Valdība iesūdzēja Ljuisu tiesā un notiesāja viņu par valsts nodevību. Spriedumu apstiprināja arī augstākā tiesa. Ogļraču arodbiedrībai bija jāmaksā 700.000, Ljuisam personīgi 10.000 dolaru sods. Zaudējums stipri satricināja Ljuisa prestižu. Bet drīz pēc tam, kad bija pasludināts augstākās tiesas spriedums — proti, šīgada aprīlī, viņš no jauna izsludināja streiku, šai reizē pamatodams to nevis ar algu prasībām, bet ar to, ka darba apstākļi raktuvēs esot nedroši un apdraudot strādnieku veselību.

Valdība bija pārņēmusi ogļraktuves ar speciālu likumu līdz šīgada 30. jūnijam. Jau aprīlī Ljuiss sāka sarunas ar raktuvju īpašniekiem, lai laikus izklāstītu prasības, ko uzstādīs raktuvju īpašniekiem, kad tie atkal atgūs tiesības lemt par saviem uzņēmumiem. Sarunas nesekmējās un izbeidzās 31. maijā.

Tad Ljuiss nolēma gaidīt, kamēr raktuvju īpašnieki paši nāks pie viņa ar priekšlikumiem. Raktuvju īpašnieku pārstāvji ieradās pie viņa 26. jūnijā. Ljuiss tagad tēloja vienaldzīgo. Viņa strādnieki 30. jūnijā pārtrauca darbus. Rezultātā amerikāņu ogļracis tagad par 40 stundu darba nedēļu pelna 65,25 dolaru. 1933. gadā viņš par to pašu darbu pelnīja 14,47 dolaru, 1941. gadā — 30.86 dolaru.

Ljuisa uzvarai Amerikā veltī jo lielāku vērību tāpēc, ka sakarā ar Hartleja-Tafta likumu sagaida, ka streiku vilnis pārņems arī daudzas citas rūpniecības nozares. Kāds amerikāņu žurnālists stāvokli raksturo ar vārdiem: „Jaunais likums izraisījis tik daudz sajukuma un neskaidrības, ka vienīgie cilvēki, kas vēl tagad patiesi par to priecājas ir — advokāti."

Politiķi, vērojot likuma izraisīto reakciju, arvien vairāk pārdomā jautājumu, kuŗš no paredzamajiem kandidātiem 1948. gada prezidenta vēlēšanām būs ieguvis un kuŗš zaudējis — vai Trumens, kas vērsās pret likumu ar veto, tā nostādamies strādnieku pusē, vai Tafts, kas panāca likuma pieņemšanu, nostādamies vidusšķiru un kapitālistu pusē, vai arī Djuvijs, kas ar gudru ziņu šai jautājumā nav izteicies ne par, ne pret.

A. Lp.

Atkal jauns karš

Sācies jauns karš. Zalamanu salu grupas Malajatas salas ciltis uzbrukušas ciltīm, kas dzīvo angliem piederošā salā Gvadalkanalā, kas bija svarīgs kaujas lauks arī otrā pasaules karā.

Malajatas karavīri izbraukuši malā kara laivās un uzbrukuši gvadalkanaliešiem ar šķēpiem un saindētu bultu pūšamiem stobriem. Kara iemesls — angļu salas iemītnieki saņem miltus un rīsu, bet citu Zalamanu salu iemītniekiem jāiztiek ar kokosriekstiem un zivīm.

Mēs, latviešu lasītāji, izlasām šo ziņu un pasmaidām. Bet vai kādreiz mums nevajadzētu padomāt, ka no Rīgas līdz Gvadalkanalai ir tikpat tāls ceļš, kā no Gvadalkanalas līdz Rīgai.

Nekļūsim tūlīt dusmīgi, ja cilvēki tālu prom saka, ka viņiem gar mūsu bēdām nav nekādas daļas. Mēģināsim to saprast un bez dusmām ieskaidrot citiem, ka mēs tomēr gluži līdzīgi Malajatas vai Gvadalkanalas saliniekiem neesam.

L p.

Politiska ārstēšana

Berlīnē un Vācijas krievu joslā praktizējošie ārsti sīvi cīnoties par savas aroda pārstāvības radīšanu un pret sociālistiskās vienības partijas un tās pārvaldītās arodbiedrību savienības centieniem — degradēt visus ārstus par apdrošināšanas iestāžu ierēdņiem. Tā ziņo „Schwäbische Landeszeitung", piezīmējot, ka krievu joslā dibinot lielā skaitā ambulances, kur pacientus laižot cauri apmēram tā, kā tas parasts armijā. Matīvācija: jāradot tā saukta „tautas ārsta" tips, kuŗa uzdevums esot arī „politiski ietekmēt pacientus". Dažādas iestādes veselības nozarē radītas, neuzklausot mediķu domas. Divu gadu laikā Berlīnes ārstiem neesot izdevies izveidot savu arodniecisku organizāciju uz vēlēšanu principiem. Berlīnes apdrošināšanas sabiedrības vadībā puse personu esot no arodbiedrību savienības, bet otra puse — pilsētas pārvaldes iecelta.

Aprakstītā parādība laikam būs no citiem paraugiem jau pazīstamā „poļiklinizēšana". Ja jau ir „tautas aktieŗi" un „tautas rakstnieki", kādēļ nevarētu būt „tautas ārsti"? Politiskā ietekmēšana ārstu arodā arī ļoti ērta, piemēram, pacientiem parakstot trīs reizes dienā pirms ēšanas — vai arī ešanas vietā — pa politiskai brošūrai. Grūtāk izšķirties, kā rīkoties pilnīgi apolītiska kaula lūzuma gadījumā un kā novērst pēc šādas ārstēšanās bieži novērojamās politiskās atraugas.

F r.

VĀCIETIS AMERIKĀŅU ARMIJĀ

Ja viņu nebūtu sākusi mocīt sirdsapziņa, tad jaunais „Džons Rafels" vēl šodien būtu amerikāņu armijas kareivis un nesēdētu aiz aizrestota loga Carlstonas cietumā, gaidīdams, kad viņu izraidīs uz Vāciju. Jaunekļa īstais vārds ir Gotlībs Kalkūls. Viņš dzīvoja kāda Braunšveigas ciemā. Kad tur ienāca amerikāņi, viņš sāka strādāt pie viņiem virtuvē, uzbarojās, iemācījās angliski, sadomāja kļūt pats par amerikāni, „nociepa" formas tērpu, pārģērbās, devās uz Brēmeni un tēloja kareivi, kas atvaļināts uz māju. Seržants pie kuģa laipas izsauca vārdus, un, kad kāds „īsts" amerikānis kavējās atbildēt, jaunais vācietis ātri iesaucās: „Es", uzkāpa uz kuģa, pārkļuva Amerikā, nokļuva pie kāda drauga, kam pieder ferma, un tur mierīgi dzīvoja. Pirms pieciem mēnešiem Virdžinijā sāka vervēt brīvprātīgos armijai. Gotlībs Kalkūls uzdevās par Džonu Rafelu un atkal kļuva karavīrs. Piecus mēnešus viņš nokalpoja, bet taisni tad, kad viņu gribēja paaugstināt par dižkareivi, viņu tomēr sāka mocīt sirdsapziņa, viņš atklāja visu lietu savai priekšniecībai un tagad sēž cietumā.

Poļu lapsa Staņislavs

Angļu policija trīs nedēļas medīja vienu vienīgu cilvēku — bijušo poļu kareivi Staņislavu Zborovski. Medības, kas beigās izvērtās par pilnīgu farsu, bija viens no visplašāk aprakstītajiem notikumiem visā Anglijā.

24 gadus vecais polis bija sācis laupīt Norfokas un Sufokas mežu apvidos. Apdraudētās Tetfordas pilsētas galva drīz pēc tam teica: „Mēs nenotversim viņu arī vesela gada laikā. Lai viņu notvertu, vajaga tūkstoš zaldātu."

30. maijā Staņislavs bija izlauzies no Norvičas cietuma, kur bija ieslodzīts par varas darbiem. Pēc tam viņš ar atšaudīšanos, braukdams uz velosipeda, peldus un mierīgi pastaigādamies tika garām desmitiem policijas kordonu, kas bija izsūtīti gūstīšanai. Viņš spītēja arī armijas helikopteru lidmašīnām, suņiem un žurnālistiem, kas bija izsūtīti viņa tvarstīšanai. Pēdējo nedēļu pirms sagūstīšanas Staņislavs, pēc Londonas avīžu ziņām, pavadījis šādi:

Svētdien: policijas inspektors Brensons no Metvilas izlidoja armijas helikopterī kopā ar „Daily Express" fotografu. Inspektors teica: „Tiklīdz ieraudzīšu šo tēviņu — šaušu!" Staņislavs pa to laiku brauca uz velosipeda pāri Tetfordas tiltam. Likās, ka policijas lodes nevar viņu skart.

Pirmdien: Tetfordas policija apmainīja pistoles pret kara šautenēm. Viņi atrada vienu no Staņislava slēptuvēm un paziņoja: „Polim ir vairākas alas tāpat kā lapsai."

Otrdien: trīs policisti reizē šāva uz Staņislvu. Tas notika trijos no rīta. Pēc tam policija meklēja „asiņainas pēdas". Noskaidroja, ka viņa pārtikas krājumiem tagad jābūt sarukušiem līdz minimumam. Viņam nevarot būt vairāk kā daži gabali maizes un mazs gabaliņš siera.

Trešdien: pēdu dzīšanai sāka izmantot suņus. Staņislavs, kas līdz tam bija tērpies vācu gūstekņa formas tērpā ar lielu trīsstūri uz muguras, nolēma padarīt sevi vēl redzamāku un pārģērbās poļu armijas uniformā ar bruņu cepuri, kaujas uzkabi un lielu sudraba zvaigzni pie krūts. Bez tam viņš vēl nozaga motociklu. Armijas vienības pārmeklēja kādu poļu nometni, kur atrada revolverus, lodes un melnā tirgus preces, bet ne Staņislavu. Apcietināja 50 citus poļus, un meklētāji atzina, ka pūles nav bijušas veltas.

Ceturtdien: Staņislavs mierīgi stāvēja rindā pie kino teātŗa kases, kamēr kāds pazina viņu. Vēlāk viņu pazina trīs žurnālisti. Staņislavs iebrauca motocikletu krūmos un pats pazuda.

Piektdien: policija uzzināja, ka Staņislavs iepriekšējā vakarā noskatījies teātŗa izrādi poļu nometnē. Visu izrādi viņš sēdējis vienu roku azotē un rotaļājies ar pistoles gaili. Citi poļi liecināja, ka viņš teicis: „Kad man būs 1000 mārciņu, tad braukšu uz Ameriku."

Svētdien: farss beidzās. Policija notvēra Staņislavu Eseksā — 320 km no meklēšanas rajona.

Vai imigranti ASV vēlami?

AMERIKĀŅU SABIEDRĪBA DISKUTĒ PAR EIROPAS BĒGĻIEM

Jau veselu mēnesi kāda ASV Tautas pārstāvju nama juridiskās komisijas apakškomisija nodarbojas ar tā autora — Illionoisas štāta republikāņu deputāta Viljema Stretona vārdā nosaukto likumprojektu, kas līdz šim ir vienīgais konkrētais ierosinājums rīcībai Eiropas DP labā, kas nokļuvis vismaz līdz apspriešanai likumdošanas iestādē.

Minētā apakškomisija savu darbu nav sevišķi steidzinājusi, uzklausot dažādus deputātu un atsevišķu organizāciju ieteikumus un iebildumus, lai tad izšķiras par vai pret 400.000 Eiropas DP ielaišanu ASV tuvāko četru gadu laikā. Pēdējā nedēļā apakškomisija pat nav uzklausījusi pēdējos atlikušos referentus šai lietā, bet tā vietā devusi priekšroku dažiem citiem likumprojektiem. Rezultāts laikam būs tas, ka līdz kongresa sesijas beigām nezin vai kādus lēmumus izdosies pieņemt. Bez tam atsevišķi deputāti izteikuši vēlēšanos doties uz Eiropu un paši iepazīties tuvāk ar DP jautājumu.

Ja apakškomisija projektu tomēr pieņemtu un to atbalstītu arī pati juridiskā komisija, jautājums nāktu Tautas pārstāvju nama vispārējā darba kārtībā, bet līdz sesijas beigām tā kā tā, liekas, pietrūktu laika izlemšanai. Pēc tam vēl paliek senāts. Tātad jau tagad zilēt par iespējamo iznākumu ir daudz par agru. Daži deputāti izteikušies, ka šogad neesot nekādu izredžu uz likumprojekta pieņemšanu.

Tie, kas projektu aizstāv, atzīst jautājumu par steidzamu. Un aizstāvju projektam ir diezgan daudz. Tie atzīst, ka DP izceļošanas problēma ātri atrisināma kā morālisku, tā tīri materiālu motīvu dēļ, jo DP uzturēšana nometnēs amerikāņu nodokļu maksātājiem izmaksā dārgi.

Jautājuma principiālo pusi nupat raksturīgi definējis prezidents Trumens savā vēstījumā kongresam, aizstāvot DP ielaišanu: „Tie ir ļaudis, kas ir pret totālitārismu un savas dedzīgās ticības dēļ brīvības un demokratijas principiem pacietuši neizsakamus pazemojumus un grūtības. Mēs nevaram tos izstumt Vācijā tās pašas tautas kopībā, kas tos vajājusi."

Stretona projekta aizstāvji vēl norāda, ka ielaižamie bēgļi ASV dotu dažādus ieguvumus ne vien pašos štātos, bet arī samnieciski vēl maz attīstītos apgabalos, piemēram, Alaskā. Agrākais UNRRAs ģenerāldirektors Herberts Lēmans izteicies, ka ASV atsacīšanās uzņemties šai jautājumā vadību un atbildību došot jaunu pamatu tiem Eiropā izteiktajiem pārmetumiem, ka amerikāņu tauta un valdība gan daudz runājot, bet maz darot un savus sludinātos principus praksē neievērojot. Lēmans aizstāv kā žīdu, tā nežīdu DP ielaišanu. Bez tam apakškomisija saņēmusi iesniegumus par labu Stretona projektam no daudzām amerikāņu reliģiskām, arodu un citām organizācijām.

Neatkarīgais „Providence Journal", blakus humānitāriem motiviem, izceļ praktiskos argumentus: ASV tagad izdod DP vajadzībām 182 miljonus dolaru gadā, un kamēr šos „internētos" nenovietos citās zemēs, kur tie varētu kļūt patstāvīgi, tikmēr šie izdevumi tādos pat apmēros turpināsies nepārtraukti. Ja arī Stretona likums vien DP problēmu vēl neatrisinātu, ASV aktīva rīcība būtu uzmudinājums un paraugs citām valstīm. 100.000 personu ieplūšana ik gadu 130 miljonu lielā tautā nespētu radīt nekādu jūtamu apgrūtinājumu ne dzīvokļu, ne darba frontē. Arī par nevēlamu personu ieplūšanu nebūtu jābažījas, norāda laikraksts, jo armija DP ir pārbaudījusi un pirms ieceļošanas tos pārbaudītu vēlreiz.

Tādi apmēram ir vienas puses argumenti. Bet ko saka pretinieki? Opozicijas priekšgalā ir Amerikāņu leģions, Ārzemju karu veterānu apvienība un dažas citas organizācijas, kuŗu galvenie iebildumi ir: DP ielaišana vairos dzīvokļu krizi un bezdarbu. Opozicijas enerģiskais pārstāvis kongresā, Teksasas demokratu deputāts Gasets vēl norādījis, ka DP vidū var būt kaitīgi aģenti, DP ielaišana pavairošot noziegumus un pasliktināšot citus sociālos, politiskos un saimnieciskos apstākļus.

Dažā gadījumā disputā par DP notikusi arī strauja uzskatu maiņa. Bezpartejiskais „Christian Science Monitor" ar gandarījumu atzīmē, ka tā pati Sieviešu klubu federācija, kas nesen krasi nostājās pret Stretona likumprojektu, tikai divas dienas vēlāk radikali grozījusi savu nostāju un ar lielu vairākumu nolēmusi projektu atbalstīt. Tas esot piemērs tam, kā atsevišķa amerikāņu sabiedrības grupa, iepazīstoties tuvāk ar lietas īsteniem apstākļiem, atmet savu uz pārpratumiem vai aizspriedumiem dibināto izredzīgi nacionālistisko nostāju par labu tādai, kas reizē ir reālistiska un humānitāra.

„New York Herald Tribune" ievadrakstā, kā jau vairakkārt agrāk, skaidri un nepārprotami aizstāv Stretona plānu un steidzina amerikāņu sabiedrību pieņemt šo vai tam līdzīgu likumu vēl pirms kongresa sesijas beigām. Sacītais liekas, varētu attiekties uz kādu citu, sešu republikāņu un divu demokratu senatam iesniegtu likumprojektu, kas no Stretona likumprojekta ataškiras ar lielāku stingrību ielaižamo imigrantu izlases ziņā. Jaunais variants priekšroku dod vispirms kara bāreņiem līdz 21 gada vecumam.

M. Č.

DAŽOS VĀRDOS

Amerikāņu mantu apķīlāšana, kas atrodas likumīgā DP vai vācu civilistu īpašumā, nav pamatota un nevairo okupācijas armijas prestižu, teikts rakstā, ko ASV virspavēlniecība piesūtījusi visām drošības un kontroles vienībām amerikāņu joslā. DP un vācu civilistu īpašumā drīkst būt amerikāņu mantas, ja to īpašnieki var pierādīt, ka ieguvuši tās likumīgā ceļā. Personas, kas nodarbinātas amerikāņu sardžu vai transporta dienestā, drīkst izlietot arī armijas maksāšanas līdzekļus.

No Prāgas izraidīts „Daily Mail" līdzstrādnieks Bijls, pie kam čechu valdība nav paziņojusi izraidīšanas iemeslus. Bijls izpelnījies čechu valdības nepatiku, ziņodams, ka Slovakijā gaidāms komūnistu pučs.

Ka Ivanu Maiski iecels par padomju vēstnieku Indijā, ziņo Londonas laikraksts „The People". Tas pierādīšot Maskavas lielo interesi par Indiju.

Anglijas trommantniece princese Elizabete saderinājusies ar leitnantu Filipu Montbetenu, kuŗš ir mirušā Grieķijas prinča Andreja dēls. Viņa māte bija tagadējā Indijas vicekaraļa māsa. Sagaida, ka Filips Montbetens pirms salaulāšanās ar Anglijas trommantnieci pāries no pareizticīgo baznīcas anglikāņu ticībā.

Čīle iesniegusi Padomju Savienībai protestu pret apiešanos ar tās diplomātiem un draudējusi pārtraukt diplomātiskās attiecības.

Nelegālo robežpārgājēju skaits no krievu joslas uz Bavāriju jūnijā bijis divreiz lielāks nekā maijā — pavisam 11.000.

Vācu padome angļu joslā noraidījusi militārās valdības priekšlikumu sadalīt lauku īpašumus, kas lielāki par 150 ha vai vērtīgāki par 200.000 markām. Padome tā vietā ieteikusi atsavināt lauku īpašumus, kas lielāki par 100 ha vai vairāk nekā 130.000 marku vērti.

Pēc amerikāņu parauga jāapgriež mati visiem vāciešiem, kas arī turpmāk gribēs strādāt amerikāņu militārā valdībā Berlīnē. Matu garumu katru dienu pārbaudīs.

Eksterritoriāli spekulanti darbojas Vīnē, kur policija gribējusi apcietināt dažus vīrus, kas, automobilī sēdēdami, pārdevuši aprikozes par 15 šiliņiem kg. Izrādījies tomēr, ka „tirgotāji" ir neaizkarami, jo bijuši Dienvidslavijas pavalstnieki, sēdējuši Dienvidslavijas automobilī un pārdevuši austriešiem dienvidslavu aprikozes.

ASV pavalstnieks Elmers Milers vakarā nav varējis iekļūt pārpildītā vilcienā. Viņš noskaities tik ļoti, ka aizgājis un nokabinājis lokomotīvi no vagoniem, lai arī citi nevarētu braukt. Viņš pats pēc tam braucis — automobilī uz cietumu.

Savu aci par ceļa naudu uz Dāniju piesolījusi kāda dāniete, kas dzīvo ASV un ievietojusi „New York Times" šādu sludinājumu: „Jauna dāniete, kas vēlas atgriezties savā zemē, piedāvā vienu aci tam, kas aizdos viņai ceļa naudu." Viņa saņēmusi simtiem atbilžu un precību piedāvājumu, izšķirusies apprecēt bagātu Amerikas dāni, kas apsolījis, ka kāzu ceļojumā vedīs viņu uz dzimteni.

Par pārstāvjiem izrauga „pazudušus" vīrus

Pēc vairāk mēnešu apspriedēm amerikāņi un krievi vienojušies uzklausīt pašu korejiešu partiju pārstāvju domas par Korejas nākotni. Korejas strādnieku (komūnistu) partija tad paziņojusi, ka par savu pārstāvi iecēlusi Paku Heunu Jungu. Tas ir partijas ģenerālsekretārs, ko amerikāņu policija jau sen meklē, jo viņš esot apvainots par nemieru organizēšanu, sabotāžu un militāro iestāžu apvainošanu. Korejas labā spārna partija pēc tam paziņoja, ka par savu pārstāvi izraudzījusi Čo Man Siku, kas atrodas mājas arestā Korejas padomju joslā un apvainots par „reakcionāru nodevēju."

Newsweek

8 laulības gredzeni

Dueseldorfer Freiheit" raksta, ka Bavārijas draudzes mācītājs cis Rūras apgabala sievietei, kas isi 60 mārciņu smagu maisu ar upeļiem. Sievietei pateikusi, ka jam, ka kartupeļi vajadzīgi ir 5 bērniem. Viņa par tiem atdo- zemniekam savu zelta laulības zenu. Mācītājs nākošā svētdienā kanceles izstāstījis gadījumu un dējis Bavārijas zemnieka mantu. Viņš nav nosaucis vainīgo, ā, bet pieprasījis, lai tas noliek us un atdod netaisnī iegūto zelta redzenu. Ja zemnieks neatdos zenu ar labu, tad mācītājs nā- svētdienā no kanceles pateiks iņa vārdu.

iz nākošai svētdienai mācītājs s bija nodoti astoņi zelta lau- redzeni.

Milzu brīnuma globs

Pēc angļu militārās valdības rīko tuma, šajās dienās atpakaļ uz Pā- omju Savienību pārvests 4 tonnu magais Gotorpa globs, ko vācu vi- ības uzgāja 1942. g. Krievijā un tā ādāja Vācijā. Minētais globs, ku agad jau otro reizi ceļo uz austru- niem, ir mūzeja retums. 17. g. dū to Adama Olearīusa uzraudzī agatavoja mechaniķis Andreas ess, pēc kam to uzglabāja kādā ie- riecu parkā Šlezvigas tuvumā. Pē ārļa 12. zaudējuma Ziemeļu ka- ānijas karalis Fridrichs 4., kuŗa ēkrita Šlezviga, globu uzdāvi- ievu caram Pēterim Lielajam, a tā laika Gotorpa globs atrā- ārskoje Selo pie Pēterburgas. Globs, kuŗa caurmērs ir 3,5 m a vara un pārvilkts ar baltu vi- rtu. Uz tā virsmas krievu pāķu zīmētas toreiz pazīstamās pilsē- eri, upes un zemes. Globa iekšie r var ieiet, atverot kādu lūku, ie dota debesu telpa ar visām tā kā pazīstamajām zvaigznēm, pē jās ir no apzeltīta sudraba, bet ule no slīpēta kristalla. No ass, ap ras novietots sols 10 personu meklētājs var novērot zvaigžņo- šanu un norietēšanu. Īpašs me- nisms iedarbina ar ūdensspē namu rotāciju, kuŗas apgriešanās ims ir 24 stundas.

SPORTA PASAULE

LABI FUTBOLA VĀRTSARGI VISUR CIEŅĀ — M. TIMMA VADĪBĀ BALK BALVAS IZCĪŅĀ — Ž. ŠMITS 75. REIZI RINGĀ — ŠĶĒPA METĒJI UN ŠĶĒPI — NETICAMA ĒDIENU KARTE — PIENA PULVERIS UN KUKURUZAS MILTI — „LĀČA PAKALPOJUMS"

Mūsu futbola vārtsargs Jānis Bebris atkal licis runāt par „auslenderiem" tik atturīgajai vācu sporta presei. Dienvidvācijas lielais laikraksts „Der Sport-Kurier" pēc Schwaben Augsburg —VfR Mannheim vienību spēles Dienvidvācijas futbola meistarībā 6. jūlijā Manheimā, kur manheimieši uzvarēja vājināto sastāvā esošo švābu vienību 1—0, raksta: „Jāpateicas vienīgi vārtsargam Bebrim, ka viesi nezaudēja vēl vairāk vārtu. Ar savām zibensātrajām parādēm viņš vienmēr atvairīja laukuma īpašnieku uzbrukumus un glāba situācijas, kad vairs nebija nekādu izredžu." Ja Bebris vēl vienmēr ir klase!

*

Vēl par vārtsargiem: Eiropas kontinenta reprezentējošās izlases, Francijas valstsvienības un Parīzes Racing Club vārtu vīrs Julians Darujs par 4 miljoniem franku pārdots Tulūzas Ruboix vienībai. 4 miljoni franku! Sensācija pat pie pārsteigumiem pieradušajiem frančiem. Labi vārtsargi Francijā ir cenā. Ne par velti mūsu „francūzis" A. Vanags raksta, ka Bebrim šodien izredzes spēlēt jebkurā visteicamākajā Francijas vienībā.

*

Pēc sava lieliskā starta Bavārijas vieglatlētikas meistarsacīkstēs 6. jūlijā Nirnbergā, BALK balvas izcīņā latviešu 1947. g. labākai vieglatlētei emigrācijā vadībā tagad ir Mirdza Timma (augstlēkšanā 1,52 m — 693 p.). Ja Timma lēks vēl 0,5 cm augstāk, tad nedienas būs trenerim R. Dekšeniekam. Izvilkumus no savām punktu tabulām viņš trimdas dzīves vajadzībām iespiedīs, tikai sākot ar 700 p. vērtējumu. Tas nozīmē, ka augstumā jālec 1,525 m. Pat lielais speciālists Dekšenieks nav paredzējis, ka mūsu sportistes emigrācijā leposies ar tik izciliem sasniegumiem.

*

Žanis Šmits šodien jau ir bokseris „ar vārdu", kaut 6. jūlijā Augsburgā aizvadīja tikai savu 75. cīņu. Šīs mazās jubilejas gadījumā V. Holcmaņa trenētie Augsburgas latviešu bokseri uzvarēja Minchenes DP izlases vienību 11—5. Mūsu Augsburgas līdzstrādnieks A. Pr. raksta: „Minchenes vidū Šmitam nebija cienīga pretinieka, kāpēc viņš spēkojās ar vācieti Stelceru (Jahn München). Šmits nodemonstrēja skaistu techniku, pārliecinoši uzvarot savu fiziski spēcīgāko un neparasti izturīgo pretinieku. Teicams ringa tiesnesis bija kāds amerikāņu karavīrs". Tātad — īsti starptautiska sacensība!

*

Ko nu teiks Jānis Stendzenieks: šajās dienās sasniegts jauns ASV rekords šķēpa mešanā — 77,01 m! To sasniedzis Seimours. Kopš tās reizes, kad blondais soms Irjo Nikanens 1938. g. reālizēja savu lielisko pasaules rekordu (78,70 m), tik fainomenāls rezultāts nebija vairs dzirdēts. Nu beidzot amerikāņi kļuvuši „amerikāniski" arī šķēpa mešanā, kas visu laiku bija sāpju bērns viņu tik daudzām rekordu pērlēm bagātajā vieglatlētikas sportā.

*

Jānis Stendzenieks. Viņš ieradās Anglijā „apbruņojies" ar šķēpiem kā Donkichots. Tomēr atkal sava bēda: Anglijas meistarsacīkstēs 18. un 19. jūl. atļauts startēt tikai ar sacensību rīkotāju šķēpiem — Ziemeļeiropas sportistiem neierasto angļu aluminija ražojumu. Stendzenieks bija iemīļojis somu parauga slavenos šķēpus. Tos, ar kuriem savus pasaules klases rezultātus sasniedza Mati Jervinens un Irjo Nikanens. Gan jau Stendzenieks saradīs arī ar jaunajiem apstākļiem!

*

Tour de France dalībnieki pašreiz trakā ātrumā jono uz Parīzi, lai 20. jūlijā beigtu pasaules ievērojamākās riteņbraukšanas sacensības. Interesanta ir „Tour" dalībnieku ēdienu karte. Parīzes laikraksts „Sports" raksta, ka Rietumfrancijas vienības katrs braucējs dienā saņem 2 kg sviesta, 3 duči olu, 10 duču austeru un, protams, vīnogu cukuru. Izklausās tā kā neticami. Mūsu nometnē strādājošam nedēļā izsniedz 245 g sviesta, bet nestrādājošam 140 g. Par olām nav ko runāt. Olu nav.

*

Ir tomēr lietas, par ko apskauž arī mūs. Nirnbergas vācu žurnāls „Sport" raksta, ka ukraiņi kādās sacīkstēs laukuma svītras iezīmējuši ar piena pulveri. Lībekas „Latvju Sports" atkal ziņo, ka Lībekas latvieši nav palikuši iepakaļ. Viņi augšminētajai vajadzībai izmantojuši kukuruzas miltus. Vai tiešām nav par traku?

*

Alberts Zembergs Bonnā izdevis grāmatiņu „Mazs palīgs atmiņai". Daži vārdi veltīti arī sportam. Diemžēl, izdevies tikai „lāča pakalpojums". Volejbolu, piemēram, ik vienībā spēlējot 5 cilvēki, bet laukuma izmēri esot 50×25 m! Pasaules rekordu sarakstos nav ievērots neviens jaunapstiprinātais sasniegums. Ko gan tagad, Gundara Hega un Arnes Andersona laikmetā izteic jaunzēlandieša Loveloka 1936. g. sasniegtais pasaules rekords 1500 m skrējienā — 3:47,8 min? Vai ātrslidošanā pasaules rekordus reģistrē tikai līdz 3000 m distancei? Nelaime tomēr nav pārāk liela, jo grāmatiņā sportam veltītas tikai nepilnas 5 lappusītes. Izdotās 10 markas (!) no mūsu nometnes grāmatu pārdevēja gan atpakaļ vairs nevar dabūt . . .

Arnolds Šmits

Julians Darujs franču laikraksta „Record" karikatūrā.

Elga Švarce skrien 60 m 8,4 sek.

Elga Švarce, 15 g. v. latviešu meitene, YMCAs apgabala sacīkstēs 5. jūlijā Vircburgā skrēja 60 m 8,4 sekundēs. Viņa ar šo rezultātu tagad ierindojusies 4. vietā mūsu 1947. g. labāko vieglatlešu saimē. Sacensībās Vircburgā, kur startēja arī Šveinfurtes un Selingenštates lietuvieši, mūsu tautieši izcīnīja 11 uzvaras: 100 m Gunarsons 11,4 sek., 800 m Vaivars 2:30,0 min., tāllēkšanā Gunarsons 6,32 m, augstlēkšanā Titmanis 1,64 m, trīssoļlēkšanā Titmanis 12,73 m, diskā Poltraks 43,06 m, 4×100 m Vircburgas YMCA 50,0 sek.; sieviešu sacensībās 60 m Švarce 8,4 sek., augstlēkšanā Graudiņa 1,40 m, 4×60 m Vircburgas YMCA 35,1 sek. — Augšējā uzņēmumā: jaunā sprintere E. Švarce. G. Grieze

MŪSU JAUNIEŠU SEKMĪGS STARTS RĒGENSBURGĀ

Oberfalcas apgabala vācu meistarsacīkstēs vieglatlētikā 6. jūlijā Rēgensburgā ar labiem panākumiem startēja vairāki latviešu jaunieši — trenera A. Reimaņa skolnieki. Modris Pētersons savā vecuma grupā uzvarēja trīssoļlēkšanā (12,00 m), iegūstot vēl arī vairākas 2., 3. un 4. vietas. Viņa māsa Jausma Pētersone izcīnīja uzvaru 100 m (13,6 sek.) un bija otrā tāllēkšanā (4,41 m). Vēl piedalījās G. Tobiens un M. Rozenbergs. Mūsu jauniešu panākumi nepalika neievēroti. Rēgensburgas lielākās vācu sporta biedrības uzaicināja latviešus turpmāk trenēties savu sportistu saimē. V. Ozols

Dr. Lotārs Raminš, Latvijas kādreiz izcilais vieglatlēts, tagad ir Memingenas latviešu nometnes komandants.

Anglijas meistarsacīkstēs vieglatlētikā 18. un 19. jūl. Vaitsitijas stadionā Londonā, kur startēs arī Jānis Stendzenieks, būs ļoti spēcīga startptautiska konkurence. Nule saņemts Ungārijas pieteikums. Startēs 17 ungāru atlēti, to vidū viņu šķēpa mešanas rekordists Varšegi.

Triestas brīvpilsētas sportistiem, lai varētu piedalīties 1948. g olimpiskās spēlēs, jāizvēlas startēt no Italijas vai Dienvidslavijas. Tā izlemts IOK kongresā Stokholmā.

17.000 angļu mārciņu Starptautiskā futbola savienība (FIFA) ieņēmusi no Eiropas kontinenta — Anglijas sacensības futbolā 10. maijā Glazgovā.

100 metrus 10,3 sekundēs ASV vieglatlētikas meistarsacīkstēs Linkolmā skrēja 19 g. v. kalifornietis Alens Lavlers.

Tour de France riteņbraukšanas sacensībā turpinās itaļu-franču „divkauja". Valstu vērtējumā pēc 12 posmiem (no 24) vadībā ir Italijas vienība, bet ar „dzelteno triko" brauc francūzis Renē Viete.

Eiropas meistarsacīkstēs svara celšanā Helsinkos PSRS atlēti uzvarēja 5 svaru patēgorijās. Padomju Savienība ieguva 1. vietu arī valstu klasifikācijā, pēc kam seko Somija un Francija.

Par niecienību pret ASV kongresu un tā rīkojumiem Gerhardam Eisleram, ko dēvē par „Amerikas komūnistu Nr. 1", agrākam vācu komūnistu darbiniekam, piespriests 1 gads cietuma un 1000 dolaru naudas soda. Eislers liedzās atbildēt kongresa komisijai, kas izmeklē komūnistu darbību ASV. Attēlā Eisleru laulātais pāris.

SLEPENĀ FRONTE

1095 JŪDŽU IENAIDNIEKA AIZMUGURE

KĀ AMERIKĀŅU STRATĒĢISKĀ DIENESTA AĢENTI IEKĀRTOJA SLEPENU BAZI JAPĀŅU KLUSĀ OKEANA FRONTES AIZMUGURĒ

(Beigas)

Izlūkošanas pasākums tomēr izdevās bez kavēkļiem. Sala izrādījās pilnīgi neapdzīvota un labi noderīga bazes iekārtošanai. Kad Horigens ar Bliju izlijuši atgriezās uz zemūdenes, Džonijam Bulam bija sliktas ziņas: bija sabojājusies zemūdenes dziļuma stūre, un tā nevarēja ienirt. Garais ceļš līdz Čānsei bija jāveic virs ūdens, kas biežo japāņu gaisa patruļu dēļ bija bīstami. Bez tam viņiem katrā ziņā līdz norunātajai stundai vajadzēja ierasties pēc Čānses biedriem. Nekavējoties ne minūti, viņi devās ceļā.

Desmitos vakarā zemūdene laimīgi iegriezās mazajā Čānses līcītī. No saliniekiem vēl nebija ne vēsts. Nākošo stundu Horigens nervozēja ne mazāk kā baigajās stundās dziļumbumbu uzbrukuma laikā. Nebija nekādi saprotams, ka saliniekiem nebija krastmalā neviena posteņa, it sevišķi ievērojot vēl no japāņiem draudošās briesmas. Horigens to pārrunāja ar Blīju, un arī tas bija nesaprašanā par šādu biedru rīcību. Džonijs Buls bija norūpējies iespējami ātri tikt projām no šejienes un noriskēja iedarbināt gaismas signālus. Bet krastmala joprojām palika tukša un tumša.

Horigens uztraucās arvien vairāk. Vai tiešām japāņi pēdējā brīdī, pēc sekmīga sešu mēnešu darba būs pārsteiguši bazes grupu un aizvākuši no salas? Bija pagājusi jau pusstunda, un vīrus sāka nomākt bezcerība. Horigens nolēma atmest visu piesardzību un pārkāpt visus noteikumus, liekot Džonijam Bulam iedarbināt sirēnu. Buls bija ar mieru, un sirēnas spalgā skaņa ārdīja klusumu; likās, tai jābūt dzirdamai līdz pat Viktorijas ragam. Bet krasts bija un palika kā izmiris. Tad seši vīri nostājās zemūdenes priekšgalā un pīlnām rīklēm kliedza „Ahoi!" Signālists iedarbināja no jauna savas signālspuldzes. Viss velti! Arī nākošā pusstunda pagāja bez pārmaiņām. Horigens bija tuvu izmisumam.

Un tad beidzot, kad likās, ka klāja lielgabals vai torpēda būtu pēdējais izmēģināmais līdzeklis, no krasta atspīdēja signāls un šurpu devās laiviņa. Tajā bija lāga zēns Otrijs.

„Kur, pie velna, jūs visi bijāt ielīduši?" ne bez nikuma, bet tomēr juzdams it kā akmeni novelamies no krūtīm, uzsauca Horigens.

Bet Otrijs tikai smaidīja: „Raugi, savācot savas mantiņas, mēs uzrakām kādu aizmirstu veca ruma pudeli un nolēmām, ka Čānses epizoda nobeigums drusku jāatzīmē."

„Kungs augstais! Rums! Vai tad jūs nevarējāt izlikt vismaz posteni krastā, jūs, pustrakie nēģi!" Horigens turpināja lādēties.

„Bija jau arī postenis — kāds no iedzimtajiem. Viņš mums pirms kādas stundas kaut ko arī muldēja par zemūdeni, bet mēs jūs vēl negaidījām."

Horigens pasteidzās dabūt visu grupu ar mantām uz zemūdenes. Kad laiva beidzamo reizi atstāja Čānses piekrasti, Horigens sajuta lielu apmierinājumu. Bija pagājuši gandrīz astoņi mēneši kopš viņa pirmās ierašanās šeit. Bija patīkami tagad zēnus atkal sveikus un veselus izvākt. Par spīti visiem bīstamajiem brīžiem, neviens pats nebija jānoraksta zaudējumos.

„Clyde" ar pilnu mašīnu jaudu tuvojās Ceilonai, bet zemūdenē pa to laiku notika mazas svinības, kas tomēr diezgan jūtami iedragāja zemūdenes ruma krājumus . . . Pēc ierašanās Trinkomelijas dokā uz „Clyde" ieradās augsti virsnieki no paša Austrumāzijas virspavēlniecības štāba apsveikt atbraucējus. Kelhuns, Blījs, Otrijs un Horigens visi saņēma Goda leģiona krustus par dēkaino Čānses operāciju.

Gokemlukā gan iekārtoja bazi, bet tā dabūja darboties tikai dažas nedēļas, jo japāņi sāka atkāpties vēl pirms ilgi un rūpīgi gatavotās Taizemes sacelšanās sākuma. Čānses operācija bija bagātīgi atmaksājusies un palīdzējusi tuvināt sabiedroto uzvaru Austrumāzijas kara laukā.

Pec „Blue Book"

Gada laikā 5 miljoni angļu varēs lietot televīziju

Padarīt televīziju — un varbūt pat krāsaino televīziju — pieejamu visā Anglijā ir jaunā projekta mērķis, ko izstrādājuši angļu inženieri. Jau noslēgts līgums ar lielu Londonas elektrības sabiedrību par televīzijas staciju izbūvi, kas līdz nākošā gada jūnijam televīziju darīs pieejamu 5 miljoniem angļu 30 jūdžu radiusā ap Birminghemu. Pēc tam televīzēs apgabalus ap Edinburgu, Ņūkestlu, Līdsu un Mančestru, līdz pakāpeniski televīzijas tīkls aptvers visu Lielbritaniju. Staru radio atklājums par daudziem gadiem paātrinās masu televīziju Anglijā, jo nav vairs vajadzīgi pazemes kābeļi, bet televīzijas viļņus noraidīs tieši pa gaisu.

Pirmā televīzijas stacija, bez Londonas Aleksandra pilī izbūvētās, atradīsies Birminghemas ārpilsētā un starp abām stacijām izbūvēs četrus reflektorus. Abas stacijas varēs apmainīties programmām, un televīzijas abonents varbūt varēs ar vienkāršu pogas pagriezienu izvēlēties kādu no sešām vai pat vairākām programmām. Reflektoru stacijas būs mazas, 6 metrus garas un platas mūra mājiņas ar 24 metru augstiem mastiem, kas, līdzīgi spoguļiem, uztvers un noraidīs tālāk televīzijas viļņus. Viss process notiks pilnīgi automatiski, un stacijās nebūs neviena cilvēka. Pat briesmu gadījumā, ja stacijas tornis draudētu sabrukt, stacija automatiski noraidīs brīdinājuma signālus. Jaunais televīzācijas plāns nostāda Angliju televīzijas laukā citu nāciju priekšgalā. DM

Kā Italijas valsts bankā viltotas 1000 liru zīmes

Veselu gadu naudas viltotāji Italijā ražojuši 1000 liru zīmes, bet tikai tagad policijai izdevies blēdību atklāt.

1946. g. vidū Šveices bankās atklāja rafinēti viltotas tūkstoš liru zīmes. Viltotās zīmes bija iespiestas uz īstā itaļu naudas zīmju papīra un no īstajām atšķīrās tikai ar pavisam mazu vienas švīkas pārvilkumu. Itaļu policija konstatēja, ka, atkāpdamies no Italijas, vācieši paņēma līdz arī vairākus vagonus itaļu valsts spiestuves banknošu papīra. Nezināmu iemeslu dēļ šie vagoni 1945. gada aprīlī bija palikuši stāvam Auzīsinā pie Triestas. Kāds dienvidslavu partizānu pulks atklāja vagonu vērtīgo saturu. To ar augstāku iestāžu pavēli tūlīt nosūtīja uz Belgradi. Pēc sabiedroto slepenā dienesta ziņām, tur mēnesī drukātas apmēram 100 miljoni liru, kas laistas apgrozībā Italijā. 1946. g. rudenī likās, ka Belgrades papīra krājums izsmelts. Italijā parādījās cilvēki, lai mēģinātu dabūt vēl banknošu papīru. Šoreiz itaļu policija un sabiedroto slepenais dienests laikus atklāja to pēdas, tā kā sūtņi līdz ar starpniekiem ātri vien nokļuva drošībā aiz atslēgas.

Kādā dienā kādu mazu itaļu valsts spiestuves darbinieku pavisam nevainīgā lietā uzaicināja ierasties policijā. Minētajam darbiniekam bija slikta sirdsapziņa, un viņš piedzīvoja nervu sabrukumu. Tā atklājās lielākais Italijas un, laikam, pat pasaules naudas viltošanas skandals.

Kā visos valsts uzņēmumos, arī valsts spiestuvē bija iecelta tīrīšanas komisija, kuras priekšgalā atradās komūnists Gernaniani. Tas kopā ar citiem valsts spiestuves komūnistiski noskaņotiem strādniekiem un ierēdņiem bija nodibinājis slepenu grupu, kuŗa prata sagādāt ne tikvien lielus daudzumus īstā banknošu papīra, bet arī spiestuves īstās tūkstoš liru zīmju klišejas. Tā ikdienas gandrīz vai valsts uzraudzībā drukāti liels daudzums tūkstošnieku. Pie tam viltojumus — ja šīs naudas zīmes, kas drukātas uz īstā papīra ar īstām klišejām, var vispār saukt par viltojumiem — piejauca oficiāli drukātām naudas zīmēm, kas tika nosūtītas Italijas valsts bankai, paturot spiestuvē attiecīgo daudzumu īsto banknošu.

Policejiskā izmeklēšana pārsteidzošā kārtā pierādīja, ka Gernaniani un viņa „kollēgas", kaut gan tie naudā gandrīz vai peldēja, paši ar naudu nešķiedās. Domā, ka nauda izlietota politiskiem mērķiem.

M. L.

Sludinājumi

Fišbachas latviešu komitejas literātūras apgāda

JAUNI IZDEVUMI:

Ed. Tomasa Āreiropas ģeografija ar 64 illustr. Cena RM 8.—. Prof. Dr. phil. **K. Kārkliņa** Latviešu literātūras vēsture (vecie laiki). Cena RM 7.—. Skolām un grāmatnīcām atlaide.

TUVĀKĀS DIENĀS IZNĀKS: A. Veisberga Fiziskā ģeografija, **Zinaīdas Lazdas** — Šreiberes dzejas 208 lpp. un **Bumbēra** Fizika 3 daļās.

Grāmatas pērkamas un pasūtināmas Literātūras apgādā: (13a) Latvian DP Camp Fischbach üb. Nürnberg 2. 251

KĀRĻA SKALBES FONDS

uzaicina **Staņislavu Čivželi (S. Skaru)** ar pēdējo zināmo dzīves vietu Felbachā pie Štutgartes, nokārtot autora honorāru maksājumus LCK Mākslas aģentūrai: (21a), Detmold, Wittje Str. 8, par izdotām Kārļa Skalbes grāmatām, līdz 1. septembrim 1947. g. Nesamaksāšanas gadījumā K. Skalbes fonds būs spiests lietu nodot tiesu iestādēm. 252

Arnolds Balodis no Aizputes ģimnazijas, **Uldis Apinis** no Sāvienas Sniedzēm, **Mārtiņš Apsīte** no Ādažu Tīreļiem, **Jānis Lapsiņš** no Stienes Imšām, **Pēteris Viļums** no Gārsenes Lakstīgalām un **Arvīds Alsups** no Alšvangas meklē radus un pazīstamus: (23) Ohrbeck b. Osnabrück, Baltic Camp 268. 228

Dēlu **Viktoru Lučišinu-Golubčiku**, dzim. 1916. g. 31. janv., pēd. dz. vieta Rīgā, 13. janv. ielā Nr. 19, beidz. ziņas 1944. g. septembrī, meklē māte **Marija Lučišina - Golubčika:** (13a) Marktredwiz, Bahnhof Hotel. 241

Jauna abonēšanas un sludinājumu maksa

Sagatavošanas izdevumiem palielinoties laikraksta „Latvija" abonēšanas maksa ar 1. augustu noteikta:

a) kollektīviem abonentiem RM 6.— par eksemplāru mēnesī;

b) individuāliem abonentiem, līdz 3 eks. ieskaitot, RM 7.— par mēnesi.

Sludinājumu maksa RM 3,— par vienslejīgu sludinājuma iespiedrindu. Piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonentiem, kas samaksājuši uz priekšu par augustu, cenu starpība jānokārto līdz 31. jūlijam, piesūtot naudu pa pastu uz apgāda adresi.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann-Platz 7.